

Fővárosi Ítéltábla
14.Gf.40.121/2015/5/II.

A Fővárosi Ítéltábla a Bán, S. Szabó & Partners Ügyvédi Iroda által képviselt SOPRON BANK BURGENDLAND Zártkörűen Működő Részvénytársaság (9400 Sopron, Kossuth Lajos utca 19.) felperesnek a Kovács, Barborják és Társai Ügyvédi Iroda által képviselt Magyar Állam alperes ellen általános szerződési feltételekhez kapcsolódó vélelem megdöntése iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2015. február 20-án kelt 35.G.40.319/2015/8. számú ítélete ellen a felperes által benyújtott fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásában meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 800.000,- (Nyolcszázezer) Ft + áfa másodfokú ügyvédi munkadíjat.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság által megállapított, a fellebbezés elbírálása szempontjából irányadó tényállás szerint a felperes az Általános Üzletszabályzatában és a Hitelezési Üzletszabályzatában, valamint egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételek között egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó kikötéseket alkalmazott, forint alapú és deviza fogyasztói hitel- és kölcsönszerződések esetében.

Az Általános Üzletszabályzat úgy rendelkezett 2004. május 1. és 2005. október 23. között az V. Kamatok, díjak, jutalékok, költségek címszó alatt a 2. pontban, hogy a szerződéskötés időpontjában érvényes kamat, jutalék, díj, költség megváltoztatásának feltételeit a szerződés, a szerződést kiegészítő egyes ügyletekre vonatkozó üzletszabályzat vagy jogszabály is tartalmazhatja; a feltételek változásának időpontjában a kamat, jutalék, díj, költség szerződésmódosítás nélkül is megfelelően változik. Az V/4. pont kimondta továbbá, hogy a felperes külön értesítés nélkül bármikor jogosult a kamat, díj, jutalék, költség üzletfél számára kedvező megváltoztatására, kedvezőtlen változtatásra pedig a szerződés, illetve az üzletági üzletszabályzat rendelkezései szerint jogosult. A XIII. Hitelügyletek címszó alatt a 6. pont úgy szólt, hogy ellenkező szerződéses kikötés hiányában az üzletfél jogosult – tartozásának egyidejű rendezése mellett – a hitelszerződést vagy a hitelügyletre vonatkozó egyéb eseti szerződést bármely időpontban, azonnali hatállyal is felmondani.

Az Általános Üzletszabályzat 2005. október 24-től 2009. október 31-ig hatályos szabályai az előző időszakkal egyezően rendelkeztek a szerződéskötés időpontjában érvényes kamat, jutalék, díj, költség vagy egyéb szerződési feltétel egyoldalú megváltoztatásának feltételeiről, új előírás annak hatályosulására és az üzletszabályzat módosításának hirdetményi közzétételére vonatkozott az V. pontban.

A 2009. november 1. napja és 2010. november 26. napja között hatályos Általános Üzletszabályzat III. címe rendelkezett az ügyfél általi elfogadás és módosítás szabályairól, amelynek 1. pontja úgy szólt, hogy a bank jogosult az Üzletszabályzatot, a Hirdetményt, bármely üzletági üzletszabályzatot, illetve a szerződések feltételeit egyoldalúan módosítani. Rögzítette, hogy az ügyfélre nézve kedvezőtlen egyoldalú szerződésmódosításra az alábbi feltételek és körülmények bármelyikének külön vagy együttes bekövetkezése esetén kerülhet sor: a.) a jogi környezet változása, mely lehet

különösen: a bank tevékenységére, működési feltételeire vonatkozó vagy azt érintő jogszabályváltozás, jegybanki rendelet vagy a bankra kötelező egyéb jogszabály vagy hatósági előírás megváltozása, nemzetközi minősítő intézetek (elismert külső hitelminősítő szervezetek) által rendszeresen közzétett ország-kockázati mutató negatív irányú változása, a bank közteher- (pl. illeték, adó-) fizetési kötelezettségének növekedése, a kötelező tartalékolási szabályok kedvezőtlen változása, a szolgáltatásra vonatkozó támogatások változása, megszűnése; b.) a belföldi vagy nemzetközi pénz- és/vagy tőkepiaci feltételek, a makrogazdasági környezet módosulása, így különösen: a bank forrásköltségeinek változása, a jegybanki alapkamat, a jegybanki refinanszírozási vagy betéti kamatlábak változása, a pénz- és/vagy tőkepiaci forrásszerzési lehetőségek, illetve azok költségének változása, a pénz- és/vagy tőkepiaci kamatlábak, refinanszírozási és referencia kamatlábak, kamatmarzsok változása, a bankközi hitelkamatok változása, a fogyasztói- vagy termelői árindex változása, a bank által nyilvánosan kibocsátott értékpapír hozamának emelkedése, az éven túli lejáratú állampapírok hozamának emelkedése; c.) a szolgáltatás nyújtásához, illetőleg az ügyfél személyéhez fűződő kockázatokban beállt változások, így különösen: az ügyfélért vállalt kockázatok tényezőinek a bank megítélése szerinti kedvezőtlen változása, ide értve az ügyfél és/vagy biztosítékot nyújtó személy vagy szervezet fizetési képességének, készségének változását, a biztosítékok értékében bekövetkezett változást, illetve a biztosítékok értékesíthetőségében bekövetkezett változást, a bank által nyújtott szolgáltatás kockázatának, kockázati tényezőinek változása; d.) szolgáltatás nyújtásával kapcsolatban, a bank működési feltételeinek biztosításában bekövetkezett változás, így különösen: a bank által igénybevett technikai eszközök, ingatlanok használatáért, bérletéért fizetett bankköltségek előnytelen változása, dologi, informatikai, biztonságtechnikai feltételeinek biztosításáért fizetett bankköltségek hátrányos változása, számítástechnikai, adatvédelmi alkalmazások követelményeinek változásából eredő bankköltségek hátrányos módosulása, banki szolgáltatásokra vonatkozó külső és belső folyamatokban, eljárásokban, banki szolgáltatások igénybevételében, valamint informatikai és biztonságtechnikai feltételekben történő változás, a bank működési költségeinek hátrányos változása, postai-, távközlési-, internet szolgáltatás feltételeiben, ezek szolgáltatási díjaiban történő hátrányos változás, külső szolgáltató által biztosított szolgáltatások elvégzéséért felszámított és továbbterhelt díjak, költségek hátrányos változása, a bankközi elszámoláshoz kapcsolódó díjak, jutalékok, költségek hátrányos változása; e.) vis maior események – hirtelen bekövetkező, nagyfokú pénz- és tőkepiaci zavarok – bekövetkezése, amely esetben a bank átmenetileg, a zavarok fennállásáig egyoldalúan jogosult kamatot, díjat, költséget módosítani. A bank vállalja, hogy ilyen intézkedés alkalmazását – a PSZÁF egyidejű tájékoztatása mellett – nyilvánosságra hozza. Tartalmazta a kikötés azt is, hogy a bank minden esetben az adott időpontban tényleges hatással bíró feltételeket, hatásuk arányában veszi figyelembe a kondíciók konkrét mértékének a meghatározásánál; a módosítás a hatálybalépés időpontjától kezdve vonatkozik a már korábban megkötött szerződésekre is, ellenkező kikötés hiányában. A III/2. pont szabályozta az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó értesítés és tájékoztatás rendjét (hirdetmény, postai út, egyéb a szerződésben meghatározott közvetlen mód, elektronikus levél, elektronikus bank, a bank internetes honlapja). A III/3. pont kimondta, hogy, ha az ügyfél nem fogadja el a bank által kezdeményezett módosítást, a bank úgy tekinti, hogy a módosítás hatálybalépésének napjával felmondta a módosítással érintett szerződést, amely esetben a bank és az ügyfél kötelesek egymással legkésőbb a felmondási idő lejártáig elszámolni, tartozásaikat kölcsönösen megfizetni, illetve követeléseikről rendelkezni. Amennyiben az ügyfél nem tiltakozik írásban a módosítás ellen, annak hatálybalépése napjáig, a bank úgy tekinti, hogy az ügyfél a módosítást elfogadta.

A Hitelezési Üzletszabályzatnak a 2004. május 1-től 2009. június 30-ig hatályos 7. pontja úgy rendelkezett a hitelügyletre vonatkozó szerződés módosítására, hogy a bank fenntartja magának a jogot, hogy a kamatot, díjat vagy más szerződési feltételt egyoldalúan módosítsa; a bankot az egyoldalú módosításra feljogosító feltételeket, illetve körülményeket az egyes szerződések tartalmazzák.

A 2009. július 1-től 2010. november 26-ig hatályos rendelkezések között a 7.2 pont kimondta továbbá, hogy a bank akkor jogosult a kamatot, díjat vagy költséget egyoldalúan módosítani, ha a.) a felek üzletszabályzat hatálya alá tartozó jogviszonyára irányadó rendelkezést tartalmazó jogszabály, állami irányítás egyéb jogi eszköze, az Európai Unió jogi aktusa, bírósági vagy hatósági határozat vagy végzés, ajánlás vagy iránymutatás, ezek hatósági vagy bírósági értelmezésének megváltozása, bevezetése, hatályba lépése, jogerőre emelkedése, hatályon kívül helyezése, vagy b.) a bank tevékenységére, működési feltételeire vonatkozó vagy azt érintő jogszabályváltozás, jegybanki rendelkezés vagy a bankra kötelező egyéb szabályozók megváltozása, a hitelező közteher- (pl. adó-) fizetési kötelezettségének növekedése, a kötelező tartalékolási szabályok változása, vagy c.) a bankközi hitelkamatok, a jegybanki alapkamat, a jegybanki repo- és betéti kamatlábak változása, az összesített vagy szolgáltatásokra vonatkozó fogyasztói árindex, a pénzügyi forrasszerzési lehetőségek változása, a tőke- és pénzügyi kamatlábak változása, a hitelező bank által nyilvánosan kibocsátott értékpapír hozamának változása, az FX SWAP és egyéb hozamgörbék egymáshoz képesti kedvezőtlen elmozdulása, a bank lekötött ügyfélbetéteinek kamatának emelkedése, az állampapírok hozamának, a befektetési hitelek, halasztott pénzügyi teljesítés és értékpapírkölcsön ügyletek kockázati tényezőinek, az ügylet elszámolásánál alkalmazott árfolyamoknak, a bank forrásköltségeinek, az adósnak nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatban a banknál felmerülő, harmadik személyek által meghatározott költségek igazolt változása, vagy d.) az adóért vállalt kockázat tényezőinek – a jogszabály által előírt tartalmú banki ügyfélminősítési, fedezetértékelési és kockázatvállalási szabályzatoknak megfelelő – változása, ideértve az adós hitelképességének, a biztosítékok értékének változását is, valamint a személyi kölcsön termék kockázati tényezőinek, a bank kockázati kamatfelárának változása indokolja.

A 7.3. pont úgy szólt, hogy a kamatot, díjat, költséget csak akkor jogosult a bank egyoldalúan, az ügyfél számára kedvezőtlenül módosítani, ha a 7.2. pontban a bank számára meghatározott feltételek, illetve körülmények megváltozása indokoltá teszi. Szabályozta a kikötés a módosítás közzétételét hirdetmény útján, illetve az ügyfelek postai úton való értesítését, és a kamat, kezelési költség változás esedékességét.

A 7.4. pont tartalmazta, hogy az adós jogosult a szerződés díjmentes felmondására a módosítás hatálybalépése előtt a kamat, díj, költség számára kedvezőtlen módosítása esetén.

A 7.5. pont úgy rendelkezett a díj, költség automatikus módosulására, hogy az a.) pont szerint a szerződés alapján felszámított fix díjak, költségek – beleértve a százalékos mértékben meghatározott díjak minimum és maximum értékét is – minden évben a KSH által közzétett előző éves inflációs ráta mértékével módosulnak a közzétételt követő hónap 15. napjától. A b.) pont szerint továbbá az adósnak nyújtott szolgáltatás, ügylet, pénzügyi eszköz díjainak, költségének, a teljesítésben közreműködő harmadik személy általi megváltoztatása esetén módosulnak a bank által felszámított díjak és költségek (pl. postaköltség) a változás időpontjától. Kimondta továbbá, hogy a bank jogosult üzletpolitikai okokból az automatikus díj- és költségváltozástól eltérően az adós számára kedvezőbb díj- és költségtelek alkalmazására, illetőleg rögzítésre került az adós értesítésének szabálya is.

Az egyedi forint alapú és deviza kölcsönszerződések VI.1. pontjában 2004. május 1-től változatlanul alkalmazta a felperes a kikötést, amely úgy szólt, hogy amennyiben a szerződésben meghatározott kamat a bank megítélése szerint nem tükrözi reálisan a hasonló kondíciójú hitelek pénzügyi piacon kialakult kamatát, valamint az ügylet nyereségességét érintő esetleges hatósági,

jegybanki intézkedés esetére, a bank fenntartja a jogot a hitel után felszámított kamat módosítására, amelyről, illetve a módosítás érvénybelépésének időpontjáról írásban értesíti az adóst {kamattámogatott forint hitel lakásvásárlásra (2004. 05.01. – 2005. 05. 02., 2005. 05. 02. – 2008. 05. 28.), kamattámogatott forint hitel lakás építésére (2005. 01. 27. – 2005. 05. 02., 2005. 05. 02. – 2008. 05. 28., 2008. 05. 28. – 2010. 03. 01., 2010. 03. 01. – 2010. 12. 18.), piaci kamatozású forint hitel lakásépítési (2005. 01. 27. – 2010. 12. 18.); deviza hitel lakás építésére (2004. 05. 01. – 2006. 11. 22.), EUR hitel saját lakás építésére (2006. 11. 22. – 2010. 12. 18.), CHF hitel saját lakás építésére (2006. 11. 22. – 2010. 12. 18.), EUR hitel lakás építtetésére (2006. 11. 22. – 2010. 12. 18.), CHF hitel lakás építtetésére (2005. 01. 27. – 2010. 12. 18.), devizahitel lakás vásárlására (2005. 01. 27. – 2006. 05. 27.), EUR hitel lakás vásárlására (2006. 05. 27. – 2010. 12. 18.), CHF hitel lakás vásárlására (2006. 05. 27. – 2010. 12. 18.)}.

Egyes szerződések VI.1. pontja tartalmazta azt a kitéfelt is, hogy „amennyiben a vonatkozó jogszabály ezt lehetővé teszi” {kamattámogatott forint hitel új lakás vásárlására (2010. 03. 01. – 2010. 12. 18.), kamattámogatott forint hitel lakás építésére (2010. 03. 01. – 2010. 12. 18.), kamattámogatott forint hitel lakás korszerűsítésére (2010. 03. 01. – 2010. 12. 18.)}, illetve azt a szövegrészt, hogy az adós tudomásul veszi, hogy amennyiben a kamatot a bank módosítja, az a kamatváltoztatás a teljes hiteldíjmutató módosulását is eredményezi, aminek új mértékéről a bank az adóst tájékoztatja {szabad felhasználású forinthitel (2004. 05. 01. – 2010. 03. 31., 2010. 03. 31. – 2012. 04. 01.); szabad felhasználású deviza hitel (2004. 05. 01. – 2006. 05. 19.), szabad felhasználású EUR hitel (2006. 11. 22. – 2010. 12. 18.), szabad felhasználású CHF hitel (2006. 11. 22. – 2010. 12. 18.), szabad felhasználású EUR hitel hitelkiváltással (2006. 11. 22. – 2010. 12. 18.), szabad felhasználású CHF hitel hitelkiváltással (2006. 11. 22. – 2010. 12. 18.)}.

Az egyedi forint alapú és a deviza kölcsönszerződések VIII.7. pontja kimondta továbbá, hogy a szerződésre egyebekben a Polgári Törvénykönyvben, a vonatkozó egyéb jogszabályokban, a bank mindenkor Általános Üzletszabályzatban és az Általános Szerződési Feltételekben, Hitelezési Üzletszabályzatban foglaltak az irányadók.

A felperes Általános Üzletszabályzatának a II. pontja tartalmazta, hogy az Általános Üzletszabályzat a bank és ügyfelei között létrejövő jogügyletek általános feltételeit tartalmazza, amelyek – a szerződés vagy az egyes pénzügyi, illetve befektetési szolgáltatásra vonatkozó üzletági üzletszabályzatok eltérő rendelkezései hiányában – mind a bankra, mind az ügyfélre nézve kötelezők; amennyiben ugyanarra vonatkozóan jelen üzletszabályzat és az üzletági üzletszabályzat között eltérés van, az üzletági üzletszabályzatok rendelkezései az irányadók.

A felperes a 2015. január 10-én előterjesztett keresetében – amelynek beadásához fűződő joghatályokat a Pp. 132. §-a szerint fenntartotta – a 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Törvény) 8. § (3) bekezdése, 11. § (3) bekezdése alapján elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy az általa 2004. május 1. napja és 2010. november 26. napja között forint alapú és deviza fogyasztói hitel- és kölcsönszerződésekben alkalmazott általános szerződési feltételek, egyedileg meg nem tárgyalt szerződéses kikötések (a keresetlevél F/3. számú melléklete szerint; ÁSZF), amelyek egyoldalú kamat-, költség- és díjemelést tettek lehetővé, megfelelnek a Törvény 4. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, tisztességesek és érvényesek. Másodlagosan a 2009. július 1-jétől hatályos Hitelezési Üzletszabályzat 7.2. szakasz c.) pontjának, 7.3., 7.4., 7.5. pontjainak, valamint a 2009. november 1-jétől hatályos Általános Üzletszabályzat III. 1. szakasz b.) pontjának az érvényességét kérte megállapítani, azok tisztességtelensége hiányában a Ptk. 239. § (2) bekezdése és a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 8. b) pontja, illetve az egyedi hitelszerződések IX.3. pontjai alapján, az érvénytelenséggel érintett szövegrészek mellőzésével (Hitelezési Üzletszabályzat 7.2. szakasz a.), b.), d.) pontjai, az Általános Üzletszabályzat III.1.b.) pontjából az „így különösen” szövegrész, valamint a III.1.a.), c.), d.), e.) pontok). Harmadlagos kereseti kérelmében a 2009. július

1-jétől hatályos Hitelezési Üzletszabályzat 7.2. szakasz c.) pontjában foglalt bevezető feltételek a „tőke- és pénzügyi kamatlábak” kitételig, valamint a „bank lekötött ügyfélbetéteinek kamatának emelkedése” és a „bank forrásköltségeinek, az adósnak nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatban a banknál felmerülő, harmadik személyek által meghatározott költségek igazolt változása” kitételek, a 7.3., a 7.4. és a 7.5. pontok érvényességének megállapítását kérte, az érvénytelenséggel érintett 7.2. szakasz a.), b.), d.) pontjai, a c.) pontnak az előzőekben nem említett részei mellőzésével. Kérte továbbá a 2009. november 1-jétől hatályos Általános Üzletszabályzat III. fejezet 1. szakasz b.) pontjának az 1-6., 8. francia bekezdésében foglalt kikötések és a III. fejezet a.), c.) d.) és e.) pontjainak érvényessége megállapítását, az „így különösen” szövegrészek mellőzésével.

Kérte a bíróságtól a per tárgyalásának felfüggesztését, és egyrészt az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését a Pp. 155/B. § (1)-(2) bekezdései alapján a Törvény 1. § (1)-(3) bekezdései, 4. § (1)-(2) bekezdése, 6. §-a, 7. § (2), (5) bekezdései, (7) bekezdésének a), d), e), g) és h) pontjai, 8. § (1) bekezdésének a) pontja, (2)-(3) bekezdései, 9. § (3) bekezdése, 10. §-a, 11. § (1)-(3) bekezdései, 12. § (2) bekezdése, 13. § (1), (3)-(7) bekezdései, 14. § (1) bekezdése, 15. § (1), (4)-(6) bekezdései, 19. §-a, a Törvény módosításáról rendelkező 2014. évi XL. törvény (Elszámolási törvény) 52. §-a, valamint a 2/2014. számú Polgári jogegységi határozat alaptörvény-ellenessége miatt, másfelől az Európai Unió Bírósága előtt előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését a Pp. 155/A. §-a alapján.

Érdemben előadta, hogy elsősorban az egyedi szerződések rendelkezéseit kell figyelembe venni, ezt követően a Hitelezési, majd az Általános Üzletszabályzatot; az egyes oklisták tekintetében a Hitelezési, illetve az Általános Üzletszabályzat kiegészíti az egyedi szerződések rendelkezéseit. Részletesen kifejtette a hosszú távú jogviszonyokra lehetővé tett egyoldalú szerződésmódosítási jog rendeltetését, és hivatkozott annak jogszerűsége körében a régi Ptk. rendelkezésein túl, az 1996. évi CXII. törvény (rég. Hpt.), a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet előírásaira is. Megjelölte a kikötések tisztességessége körében a fogyasztók által aláírt kockázatfeltáró nyilatkozatot, a Magatartási Kódex, az árazási elvek jelentőségét, illetve hogy szabályozásának megfelelőségét a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF) megvizsgálta, a csatolt jelentés igazolja. Állította a régi Ptk. 209. § (6) bekezdése, illetve a 93/13/EGK Irányelv (a továbbiakban: Fogyasztói Irányelv) (16) preambulumbekzdése alapján, hogy valamely lex specialis jellegű jogszabály (rég. Hpt., 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet) előírásainak megfelelő kikötés, illetve oklista a törvény erejénél fogva teljesíti a Törvény 4. § (1) bekezdésében foglalt követelményeket.

Tételesen kifejtette a Törvény 4. § (1) bekezdésének a)-g) pontjaiban foglalt elvek értelmezésével, hogy azokat miként teljesítették a kereset tárgyává tett egyes feltételek.

Az alperes az ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Részletesen kifejtett álláspontja szerint a kereset tárgyát képező szerződéses kikötések egyik időállapotban sem feleltek meg a Törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott konjunktív feltételeknek.

Kérte mellőzni a Pp. 155/A. §, 155/B. §-ainak alkalmazására irányuló indítványokat.

Az elsőfokú bíróság a 2015. február 20-án kelt 35.Gf.40.319/2015/8. számú ítéletében a keresetet elutasította, és kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 635.000,- Ft perköltséget.

Határozatának indokolásában elsőként azt rögzítette, hogy a per tárgyává tett általános, illetve egyedileg meg nem tárgyalta szerződéses feltételek a forint alapú és deviza fogyasztói hitel- és kölcsönszerződésekben három időállapotra voltak bonthatóak. Az 1.) 2004. május 1. - 2005. október 23. - 2009. június 30-ig tartó időszakba a Hitelezési Üzletszabályzat 2003-ból származó verziója, az Általános Üzletszabályzat 2003 januárjától hatályos – 2003 októberében és 2005. október 24-i

hatállyal módosított – verziója, valamint az egyedi szerződéses kikötések tartoztak. A 2.) 2009. július 1. - 2009. október 31-ig tartó időállapotba a Hitelezési Üzletszabályzat megváltozott, 2009. július 1-től hatályos VII. fejezete tartozott, az egyedi hitelszerződések kikötései és az Általános Üzletszabályzat vonatkozó rendelkezései megegyeztek az előző időszak kikötéseivel. A 3.) 2009. november 1. - 2010. november 26-ig tartó időállapotra nézve az Általános Üzletszabályzat új III. fejezetét kellett vizsgálni, a Hitelezési Üzletszabályzatnak a perrel érintett rendelkezései nem módosultak 2010. április 1-jével, az egyedi hitelszerződés vonatkozó rendelkezései változatlanok voltak.

A Törvény 1. § (1), (1a) bekezdéseire, 4. § (1) bekezdésére, 11. § (1)-(3) bekezdéseire és a Kúria 2/2014. számú Polgári jogegységi határozatának 2. pontjára figyelemmel a törvényszék meghatározta jelen eljárás kereteit, személyi, tárgyi és időbeli hatályát. Ezt követően leszögezte, hogy nem bírt jelentőséggel a perbeli jogvita elbírálásakor, ezért nem fogadta el a felperes arra vonatkozó érvelését, ami a régi Ptk. 209. §-ában foglalt szabályozás, illetve a Hpt. és a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet alkalmazására vonatkozott. A bíróság feladata a Törvény 4. § (1) bekezdésében írt taxatív feltételeknek való megfelelés vizsgálata volt, amelynek háttérét a 2/2014. számú Polgári jogegységi határozatban és a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 6. pontjában írt elvek jelentették. Nem érvényesült a perben a régi Ptk. 209. § (6) bekezdésében felállított korlát sem.

Nem fogadta el a törvényszék a felperes érvelését – a szerződéskötés körülményeinek feltárásán túl – a ténylegesen megvalósult kamatemelések tisztességességére, arányosságára, a kockázatfeltáró nyilatkozatok értékelésére, és a Magatartási Kódexre vonatkozóan sem. E körülmények nem bírtak jelentőséggel az üzletszabályzatokban, illetve a szerződésekben az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségével összefüggésben rögzített kikötések felülbírálatakor. Rámutatott arra is a bíróság, hogy a Magatartási Kódex pénzügyi intézmény által önként vállalt norma, nem minősül jogszabálynak, nem vált részévé a fogyasztóval kötött szerződéseknek, ahogy az árképzési gyakorlatot rögzítő árazási elvek sem, amelyek ellenőrzésükre, számonkérésükre a fogyasztó nem jogosult a felperessel kötött szerződése alapján.

Az elsőfokú bíróság hangsúlyozta a Törvény 4. § (1) bekezdésében foglalt kógens szabályt, ami a feltételek egyidejűségét követeli meg, továbbá a bíróságnak a Törvény 11. § (1)-(2) bekezdéseiben meghatározott feladatát, és azt is, hogy a 2/2014. számú Polgári jogegységi határozat, a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény előírásai szerint a felperesnek kellett igazolni a Törvényben meghatározott feltételek egyidejű teljesítését.

Részletesen elemezte a Törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott követelmények jelentését, az egyértelmű és érthető megfogalmazás, a tételes meghatározás, az objektivitás, a ténylegesség és arányosság, az átláthatóság, a felmondhatóság és a szimmetria elvei által megkívánt szabályozási tartalmat. Leszögezte, hogy amennyiben valamely szerződéses kikötés a konjunktív feltételek egyikének nem felel meg, fennmarad az érvénytelenség vélelme.

A Fogyasztói Irányelvnek a szerződéses feltételek világosságára és érthetőségére vonatkozó 5. cikke, 4. cikk (2) bekezdése, illetve a Törvény 4. § (1) bekezdésének a) és e) pontjai alapján rámutatott az elsőfokú bíróság, hogy az egyértelmű és érthető megfogalmazás hiánya önmagában megalapozza a szerződéses kikötés tisztességtelenségét, az uniós jog és a Törvény miniszteri indokolása szerint, ezen elv elsőként való vizsgálatát a perben logikai és pergazdaságossági szempontok is indokolták. A törvényszék ezért a Törvény 4. § (1) bekezdésében felsoroltak közül elsődlegesen az egyértelmű és érthető megfogalmazás követelményét, illetve a szerződéses kikötések átláthatóságát vizsgálta, ezen elvek alapvető és kiemelkedő jelentőségére, illetőleg a további feltételekkel való összefüggésére figyelemmel.

Abból indult ki, hogy a felperesnél három különböző szintű dokumentumban jelentek meg az egyoldalú szerződésmódosítás feltételeire vonatkozó, egyedileg meg nem tárgyalt rendelkezések. Megállapította, hogy az első – 2004. május 1. - 2005. október 23. - 2009. június 30-ig tartó –

időállapotban, az egyedi szerződések VI.1. pontjában, a Hitelezési Üzletszabályzat 7. pontjában és az Általános Üzletszabályzat V.2., 4., XIII.6. pontjaiban szereplő rendelkezések nem feleltek meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás, az átláthatóság elveinek, ugyanis a kikötésekben alkalmazott fogalmak jelentése nem derült ki az átlagfogyasztó számára, azok homályos megfogalmazása miatt, illetve mivel nem tartalmaztak arra vonatkozó rendelkezést, hogy az ok-listában felsorolt körülmények mely okból, mértékben, és módon történő megváltozása milyen mértékben és módon hat ki a kamat, költség, jutalék és díj mértékére. A második és harmadik – 2009. július 1. - 2009. október 31. - 2010. november 26-áig tartó – időállapotban, az egyedi szerződések VI.1. pontjában, a Hitelezési Üzletszabályzat 7., 7.2, 7.3, 7.4 és 7.5 pontjaiban és az Általános Üzletszabályzat V., XIII.6. pontjaiban, illetve III.1.,2. és 3. pontjaiban szereplő kikötések szintén nem feleltek meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás, az átláthatóság elveinek, az azokban szereplő fogalmak („a bankra kötelező egyéb szabályozók”, „pénzpiaci forrásszerzési lehetőségek”, „kockázati tényezők”, „kötelező tartalékolási szabályok”, „tőke- és pénzpiaci kamatlábak változása”, „jegybanki repo- és betéti kamatlábak változása”, „az FX SWAP és egyéb hozamgörbék egymáshoz képesti kedvezőtlen elmozdulása”) jelentésének ismerete nélkül átlagfogyasztó előtt, továbbá mivel nem állapítható meg a rendelkezések alapján, hogy milyen számítás alapján hogyan változik a kamat, díj, jutalék, egyéb költség összege és milyen mértékben, esetlegesen korlátokkal.

Hangsúlyozta a törvényszék, hogy a perbeli kikötések nem biztosították a fogyasztó számára, hogy felmérje a szerződéskötéskor az ok-listában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező körülményváltozásokból eredő többlet-kötelezettségei keletkezésének indokait, a kötelezettségek változásának mechanizmusát és annak lehetséges mértékét. A kereset tárgyát képező szerződéses kikötések egyik megjelenési formája (Általános Üzletszabályzat, Hitelezési Üzletszabályzat, egyedi szerződés) sem felelt meg egyik időszakban sem az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság követelményének, sem külön-külön, sem együttes tartalmuk alapján, ugyanis nem tették lehetővé, hogy a fogyasztó a szerződéskötés előtt, illetőleg annak során alaposan megismerhesse a szerződéses kötelezettségei terjedelmét, jövőbeni változásának okait és mértékét, és arra sem volt lehetősége, hogy a változás okait, arányát és mértékét ellenőrizze.

A másodlagos és a harmadlagos kereseti kérelmek körében, amelyek részleges érvényesség megállapítására irányultak, abból indult ki a törvényszék, hogy a Törvény rendelkezései egységes egészként kezelik az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses kikötéseket, illetve hogy a perbeli kikötések a fogyasztó számára is egységes rendelkezésként jelentek meg; az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvének az egyoldalú szerződésmódosítási jog teljes feltételrendszere tekintetében érvényesülnie kell. Az ok-lista minden egyes eleme tekintetében meg kell határozni a változás mechanizmusát, az ellenőrzés lehetőségének – akár egyező, akár eltérő – módját. Ezekkel a tartalmi elemekkel együttesen alkalmas egy szerződéses kikötés az egyoldalú szerződésmódosításra. Figyelemmel arra, hogy az átláthatóság és az egyértelmű, érthető megfogalmazás elveinek sérelme a kereset tárgyát képező kikötések egészének tisztességtelenségét jelentette, fel sem merült a részbeni érvényesség, a kikötéseken belüli részleges érvénytelenség megállapítása, ezért az elsőfokú bíróság elutasította a másodlagos és harmadlagos kereseti kérelmeket is.

A felperesnek az eljárás felfüggesztésére vonatkozó indítványával kapcsolatban azt rögzítette az elsőfokú ítélet, hogy nem voltak irányadóak a perben a Törvény 6. §-ában, a 7. § (2), (5) bekezdéseiben, (7) bekezdésének a), d), e), g) és h) pontjaiban, a 8. § (1) bekezdésének a) pontjában, (2)-(3) bekezdéseiben, a 9. § (3) bekezdésében, 10. §-ában, 12. § (2) bekezdésében, 13. § (1), (3)-(7) bekezdéseiben, a 14. § (1) bekezdésében, a 15. § (1), (4)-(6) bekezdéseiben, valamint a 19. §-ában foglalt rendelkezések, ezért azok tekintetében nem volt helye alkotmánybírói eljárás kezdeményezésének a 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján. A Törvénynek a jogvita elbírálásakor alkalmazott 1. §-a, 4. §-a, 11. §-a alaptörvény-ellenességet az elsőfokú bíróság

nem észlelte.

Az Európai Unió Működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 127. cikk (4) bekezdése, 129. cikk (4) bekezdése, 282. cikk (5) bekezdése és a Tanács 98/415/EK határozata alapján egyrészt arra mutatott rá az elsőfokú bíróság, hogy a magyar hatóságok elismerték az Európai Központi Bank (EKB) konzultációs jogosítványait a törvényjavaslat szövegének 2014. június 27-i megküldésével, amely alapján az EKB 2014. július 28-án a véleményét megadta. Utalt továbbá az Európai Unió Bíróságának joggyakorlatára, miszerint kizárólag a tagállamok és az EU intézményei közötti kapcsolatra vonatkozó uniós rendelkezések nem keletkeztetnek olyan egyéni jogokat, amelyeket a tagállami bíróságoknak védelemben kellene részesítenie (174/84. számú Bulk Oil ügy 62. pont; C-159/00. számú Sapod Audic ügy 60-63. pontok). Megállapította, hogy a Törvénnyel kapcsolatos konzultációs kötelezettség esetleges sérelme esetén a felperes számára nem keletkeztetett egyéni jogokat sem az EUMSZ, sem a 98/415/EK határozat.

Rögzítette, hogy a Fogyasztói Irányelv 8. és 8a. cikkei nem írnak elő előzetes tájékoztatási kötelezettséget, és nem állapítanak meg határidőt, illetve jogkövetkezményeket a tájékoztatási kötelezettséggel kapcsolatban, az Unió Bíróságának irányadó gyakorlata (C-235/95. számú AGS Assedic Pas-de Calais ügy, 32. pont) szerint az olyan kötelezettségre vonatkozó uniós előírások, amelyek célja kizárólag a Bizottság tájékoztatása, anélkül hogy ebből rá bármilyen egyéb eljárási jogosítvány és a tagállamokra bármilyen egyéb anyagi vagy eljárásjogi kötelezettség származna, csak a tagállamok és a Bizottság kapcsolatát érintik, magánfelek részére nem keletkeztetnek olyan alanyi jogokat, amelyek megsértése a tájékoztatási kötelezettség elmulasztásával megvalósulhatna.

Beruházási vitával kapcsolatos kérdés hiányában nem találta alaposnak az elsőfokú bíróság a felperes hivatkozását a Beruházás-védelmi Egyezményre sem. A Charta 17. cikkére vonatkozó érveléssel szemben azt rögzítette, hogy a felperes által tulajdonelvonásnak jelölt gazdasági érdeksérelem kizárólag tisztességtelen egyoldalú kamat-, költség-, vagy díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötésen alapult, amely az uniós és a magyar jog alapján semmis, a fogyasztó számára nem jelenthet kötelezettséget, a pénzintézet számára pedig értelemszerűen nem keletkeztethet jogosultságot. A Törvény alapján vizsgálendő szerződéses kikötések semmissége az uniós és magyar jog 2004. május 1-je óta létező tartalma alapján állt be; a Törvény sem a tisztességtelenség tartalma, sem annak jogkövetkezményei tekintetében nem tartalmaz visszaható hatályú jogalkotást, amit az Alkotmánybíróság is megállapított a III/1522/2014. számú AB határozatában. A Chartának a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jogról rendelkező 47. cikkével, illetve az Egyezmény vonatkozó rendelkezéseivel (13. cikk, 6. cikk (1) bekezdés) kapcsolatban utalt az Alkotmánybíróság határozatának [162] és [170] pontjaiban tett megállapításokra.

Alaplatannak találta a törvényszék az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmet is az EUMSZ 267. cikke szerint, mivel az ügy érdemi eldöntése nem függött az Unió Szerződéseinek értelmezésétől, sem pedig uniós intézmények, szervek jogi aktusainak érvényességétől, értelmezésétől. Megjegyezte, hogy az Alapjogi Charta rendelkezésének a tagállamok annyiban címzettjei, amennyiben az Unió jogát hajtják végre, jelen esetben nem volt szó európai uniós aktus átültetéséről vagy annak közvetlen alkalmazásáról, az eljárás tárgya annak vizsgálata volt, hogy a felperes által alkalmazott általános szerződési feltételek a tagállam által alkotott törvényben foglalt feltételeknek megfelelnek-e.

Rögzítette végül, hogy a perköltségről a Pp. 78. § (1) bekezdése, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (2) bekezdése szerint rendelkezett, és kötelezte a pervesztes felperest az alperes javára mérsékelt összegben meghatározott ügyvédi munkadíj megfizetésére.

Az ítélettel szemben a felperes nyújtott be fellebbezést, amelyben elsődlegesen annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára való utasítását kérte, a Pp. 252. § (2), (3) bekezdései alapján. Másodlagosan az ítélet

megváltoztatásával annak megállapítását kérte a Törvény 6. § (1) bekezdése alapján, hogy a felperes által 2004. május 1. és 2010. november 26. között alkalmazott forint alapú, illetve deviza fogyasztói kölcsön- és hitelszerződések általános szerződési feltételeinek az egyoldalú kamat-, díj- és költségmódosítást lehetővé tevő kikötései a keresetlevél F/3. számú melléklete szerint nem tisztességtelenek, érvényesek. Harmadlagosan az ítélet részbeni megváltoztatásával annak megállapítását kérte a Ptk. 239. §-a alapján, hogy a 2004. május 1. és 2010. november 26. között alkalmazott forint alapú, illetve deviza fogyasztói- és hitelszerződéseinek általános szerződési feltételei közül nem tisztességtelen, ezért érvényes az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő rendelkezés a 2009. július 1-jétől hatályos Hitelezési Üzletszabályzata 7.2. szakaszának c.) pontja, 7.3., 7.4., 7.5. pontjai szerint, az érvénytelenséggel érintett 7.2. szakasz a.), b.), d.) pontjaiban foglalt részek mellőzésével a 2/2012. PK vélemény 8. pontja alapján. Nem tisztességtelenek, ezért érvényesek továbbá a 2009. november 1-jétől hatályos Általános Üzletszabályzat III. fejezet 1. szakasz d.) pontjának rendelkezései, az „így különösen” szövegrész mellőzésével, valamint a III. fejezet a.), c.), d.) és e.) pontjai, a bevezető részben található „így különösen” szövegrész mellőzésével. Negyedlegesen az ítélet részbeni megváltoztatásával annak megállapítását kérte a Ptk. 239. §-a alapján, hogy a 2004. május 1. és 2010. november 26. között alkalmazott forint alapú és deviza fogyasztói kölcsön-, hitelszerződések általános szerződési feltételei közül nem tisztességtelenek, ezért érvényesek a 2009. július 1-jétől hatályos Hitelezési Üzletszabályzat 7.2. szakaszának c.) pontjában foglalt bevezető feltételek a „tőke- és pénzügyi kamatlába” kitételrel bezárólag, valamint a „bank lekötött ügyfélbetéteinek kamatának emelkedése” és a „bank forrásköltségeinek, az adósnak nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatban a banknál felmerülő, harmadik személyek által meghatározott költségek igazolt változása” kitételek, továbbá a 7.3., 7.4. és 7.5. pontok, az érvénytelenséggel érintett 7.2. szakasz a.), b.), d.) pontjainak és a c.) pontnak az előzőekben nem említett része mellőzésével. Nem tisztességtelenek, ezért érvényesek a 2009. november 1-jétől hatályos Általános Üzletszabályzat III. fejezet 1. szakasz b.) pontjának 1-6., 8. francia bekezdésében foglaltak, mellőzve az érvénytelenséggel érintett „így különösen” szövegrészt, a III. fejezet a.), c.) d.) és e.) pontjait, valamint a b.) pontnak az előzőekben nem említett részét.

Kérte továbbá a másodfokú bíróságtól a per tárgyalásának felfüggesztését, és egyrészt a Pp. 155/A. § (1) bekezdése szerint az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezését a Törvény európai joggal való összhangjának vizsgálata tekintetében; másrészt a Pp. 155/B. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság eljárásának a kezdeményezését a Törvény és az azt módosító Elszámolási Törvény 52. §-ának, továbbá a Kúria 2/2014. számú Polgári jogegységi határozatának alaptörvény-ellenessége, illetve nemzetközi szerződésbe ütközés megállapítása iránt. Fenntartotta a 2015. január 27-i keresetlevelében és a 2015. február 5-i előkészítő iratában foglalt előadását, hogy az általa feltenni javasolt kérdések az Európai Bíróság előzetes döntéshozatala céljából kihatással vannak a per eldöntésére, fennáll az alkotmánybírói normakontroll szükségessége.

Az elsőfokú bíróság megsértette az eljárási szabályokat, egyrészt azzal, hogy nem indokolta meg az alkotmánybírói normakontroll kezdeményezésének elutasítását, továbbá amiatt is, hogy nem merítette ki a kereseti kérelmet, nem vette figyelembe a felajánlott bizonyítékokat, az indokolása ebben a körben hiányos, ami az ítélet hatályon kívül helyezését indokolja. Álláspontja szerint továbbá téves az elsőfokú bíróság értelmezése a Törvény 4. § (1) bekezdésében foglalt elvekkel, illetve a per tárgyává tett kikötésekkel kapcsolatban, megalapozatlan a felperes szerződéses feltételeinek minősítése a tisztességtelenség körében.

Kifejtette, hogy az uniós joganyag az Európai Unióhoz való csatlakozással alkalmazandó, amelytől a magyar jogrendszer nem független. Az elsőfokú bíróság a 7-III. sorszámú végzésével jogszabálysértően utasította el az Európai Bíróság előzetes döntéshozatalára irányuló kérelmet,

döntésének indokolása, miszerint az ügy érdemi eldöntése nem függött az Európai Unió Szerződéseinek értelmezésétől, elégtelen; a törvényszék a felperes kérelmének elutasításával megsértette az eljárási szabályokat, ami az ítélet hatályon kívül helyezését indokolja. Fenntartotta az Európai Bíróság felé feltenni javasolt kérdéseket és indokokat egyaránt.

Hangsúlyozta, hogy a perben kiemelt jelentősége volt a világos és érthető megfogalmazás elve mikénti értelmezésének az Európai Bíróság részéről. Amennyiben a Kásler-ügyben elfoglalt álláspont a világos és érthető megfogalmazás elve tekintetében – hogy az nemcsak az előre láthatóságot, hanem az előre kalkulálhatóságot is jelenti – csak az árfolyamrésre terjed ki, az egyoldalú kamat-, költség- és díjmódosításra nem, nem vehető figyelembe a Kúria 2/2014. számú Polgári jogegységi határozatának vonatkozó indokolása a Törvény 4. § (1) bekezdésének a) és e) pontjaiban foglalt követelmények értelmezésekor.

Változatlanul állította a Törvény közjogi érvénytelenségét, amelynek megállapításával előzetes döntéshozatali eljárás keretében, mellőzni kell a Törvény alkalmazását, a Törvény és az Elszámolási Törvény alkalmazhatatlanná, a peres eljárás okafogyottá válik.

Fenntartotta a Törvény visszamenőleges hatályú szabályozása miatt a jogbiztonság és a bizalomvédelem elveinek sérelmét, valamint azt is, hogy a Törvény az Európai Unió Alapjogi Chartájába, illetve a 2014/17/EU irányelvbe ütközik, amelyek értelmezése szükségessé tette az Európai Bíróság eljárásának kezdeményezését.

Bejelentette, hogy teljes körűen fenntartja az Alkotmánybíróság előtti eljárás kezdeményezésére vonatkozó indítványát, annak az elsőfokú eljárásban megjelölt indokait, amelyet az elsőfokú bíróság tévesen utasított el, a megjelölt négy kérdéskörben. Állította, hogy a törvényszék döntése nem terjedt ki a felperes valamennyi, alkotmányellenességre vonatkozó indokára, ami súlyos eljárásjogi szabálysértés. Az ítéletben nem jelent meg a keresetlevélben felhozott érvek közül a visszamenőleg jogalkotás tilalma, az feltételekre vonatkozó generálklauzula, a tisztességes bírói eljárás és hatékony jogorvoslathoz való jog sérelme, a megfelelő felkészülési idő hiánya, a bírói függetlenség elve, a tulajdonjog sérelme, a diszkrimináció tilalma, valamint az Elszámolási Törvény Alaptörvénybe ütközésének indoka. Kiemelte a Törvény 1. § (1a) bekezdésével kapcsolatban, hogy annak alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság nem vizsgálta korábban, illetve hogy e rendelkezés alkalmazásra került a perben. Megjegyezte az Abtv. 25. § (1) bekezdésére alapított ítéleti indokolással szemben azt is, hogy a Fővárosi Törvényszék korábban az Alkotmánybírósághoz fordult normakontroll céljából, a Törvény olyan rendelkezései tekintetében, amelyek nem kerültek alkalmazásra az adott perben, amelyet nem utasított el az Alkotmánybíróság, gyakorlatában elfogadja a perben alkalmazásra kerülő eljárási szabály normakontrolljára irányuló indítványokat is. Hangsúlyozta, hogy eljárási szabálynak minősülnek a Törvény 7., 8., 9., 10., 12., 13. és 15. §-ai, a per törvényi alapja a 6. §, ezért megalapozatlan indokkal mellőzte az elsőfokú bíróság az alkotmánybírósági normakontroll kezdeményezését.

Kifejtette, hogy téves az elsőfokú ítélet következtetése az EKB konzultációs jogkörével, a konzultáció elmaradásával kapcsolatban, hogy minderre magánfél magyar bíróság előtt nem hivatkozhat. Az ítéletben megjelölt két döntés közül a C-159/00. számú ügyben kimondta az Európai Bíróság, hogy az értesítési kötelezettség elmulasztása az adott tagállami rendelkezésre végrehajthatatlanságát eredményezi, amelyet a C-194/94. számú ügy is megerősít. Állította ezért, hogy az uniós jog közvetlenül hatályos rendelkezéseinek, a konzultációs kötelezettségnek az elmulasztása az adott tagállami rendelkezés végrehajthatatlanságát eredményezi. Utalt a C-158/80. számú ügyben hozott döntés 46. pontjára, miszerint a közvetlenül hatályos uniós rendelkezések tekintetében a nemzeti jog szerint rendelkezésre álló jogorvoslatnak nyitva kell állnia magánfelek részére. Állította ezért, hogy a magyar jogban a közjogi érvénytelenségre vonatkozóan alkalmazandó alkotmányellenességnak tekinthető az előzőekben jelzett végrehajthatatlanság. Rámutatott az EKB által kibocsátott Útmutatóra is, miszerint a konzultációs kötelezettséget

meghatározó uniós szabály, a 98/415/EK határozat kellően, pontosan meghatározott és feltétlen, ami megerősíti a közvetlen hatályt és a konzultációs kötelezettséget is. Megjegyezte, hogy az Európai Bíróság gyakorlata nem terjedt ki konkrétan az EKB-val való konzultáció kérdéskörére, ami ugyancsak erősíti az előzetes döntéshozatal indokoltságát.

A Beruházás-védelmi Egyezményvel és a Chartával kapcsolatosan a 2015. február 5-i előkészítő iratának 36-38. pontjaira, illetve 26-28. pontjaira hivatkozott.

Arra is hivatkozott, hogy alkotmányellenes a Törvény és az Elszámolási Törvény eltérő szabályozása az elévülés körében, az Alaptörvény (B) Cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság elvébe ütközik, figyelemmel a Törvény 1. § (6) bekezdésére, annak 2014. október 15-i módosítására a tisztán deviza szerződésekre, illetve az Elszámolási Törvény 6. § (1) bekezdésére, ami nem tesz különbséget ebben a körben, és egységesen 2009. július 26-át követően megszűnt fogyasztói hitelszerződésekre vonatkozik.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a Pp. 221. § (1) bekezdésébe ütközően járt el, amikor nem vette figyelembe a felperes által csatolt bizonyítékokat a ténylegesség és az arányosság elvével kapcsolatban, az F/5. alatt csatolt kimutatást a kamatemelési gyakorlatáról, szemben az ítélet 124. oldalának 4. bekezdésében rögzített véleményével is. Megalapozatlanul hagyta figyelmen kívül a bíróság a szimmetria, valamint a világos és érthető megfogalmazás elvének való megfelelés körében az F/6. alatt csatolt PSZÁF jelentést, a felmondhatóság elvével kapcsolatban pedig az F/13. alatti bizonyítékot az előtörlesztési díjra. A felajánlott bizonyítékok mellőzését az elsőfokú bíróság nem indokolta meg, ami súlyos eljárási szabálysértés, illetve szükségessé teszi a bizonyítási eljárás megismétlését is.

Az elsőfokú ítélet sérti a Pp. 213. § (1) bekezdését is, mivel számos felperes által előadott érvet és kezdeményezést, köztük az alkotmánybírósági normakontrollra javasolt kérdéseket, nem érinti. Másodlagos és harmadlagos kereseti kérelmében a szerződéses feltételek bizonyos részeinek a tisztességessége megállapítását kérte, amely esetben kikötés alatt a kereseti kérelemben meghatározott részt kell érteni a Törvény 11. § (1) bekezdése szerint. Az elsőfokú bíróság nem a felperes által megjelölt kikötést vizsgálta, ami eltérést jelent a másodlagos és harmadlagos kereseti kérelemtől.

Az elsőfokú ítélet azon megállapításával szemben, miszerint a Törvény 4. § (1) bekezdése, 11. § (1)-(3) bekezdései alapján kellett vizsgálni a per tárgyát képező kikötéseket, amely vizsgálat háttérét a jogegységi határozat és a PK vélemény elvei adták meg, kifejtette, hogy a Kúria Gfv.VII.30.377/2014/5., Gfv.VII.30.376/2014/5. számú ítéletei alapján a per tárgyát képező kikötések vizsgálata nem ragadható ki a teljes magyar jogrendszerből. Vizsgálandó volt a perben az is, hogy ez ÁSZF rendelkezések mindenben megfeleltek-e a jogszabályi előírásoknak. Mindezt alátámasztja a jogegységi határozat is, ami a Ptk. 209. § (1) bekezdésén keresztül vezette le a hételemű tesztet, továbbá a Törvény miniszteri indokolása is, ami figyelemmel volt az európai jogra is a teszt meghatározásakor.

Hangsúlyozta, hogy az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének jogalapját a Ptk. 209. § (1) bekezdésén túl a (4) bekezdés adja meg, ami a Fogyasztói Irányelvben foglaltak harmonizációjának tekinthető. Megjegyezte továbbá, hogy nem kerülhet sor a PK vélemény 6. pontjának alkalmazására a 8. pont mellőzésével, a PK vélemény teljes egészének alkalmazása a helytálló.

Kifejtette, hogy hiányos és több ponton téves az ítéletnek a Törvény 4. § (1) bekezdésében foglalt elvek értelmezésével foglalkozó külön része. Az érthető és egyértelmű megfogalmazás körében kimaradt annak rögzítése, hogy azt a jogalkotó 2009. május 22-től építette be a Ptk.-ba, ezért ezt az elvet eltérően kell értelmezni a megjelölt időpont előtti és azt követően kötött szerződések tekintetében. Az árazási elvekre vonatkozó szabályozás alapján arra mutatott rá, hogy a kalkulálhatóság ténylegesen ellenőrizhető volt a Felügyelet által az árazási elveken keresztül, ami ténylegesen meg is történt, az árazási elveket a Felügyelet jogszerűnek találta. A tételes

megfogalmazás és objektivitás elvével kapcsolatban hiányolta az ítéletből annak rögzítését, hogy a Hpt. 2010. január 1-jétől tartalmazza a tételes megfogalmazás követelményét. Megjegyezte, hogy nem állította a Magatartási Kódex jogszabályi jellegét, csak azt, hogy a szerződéses rendelkezés megfelelt a jogszabály által nevesített és a Felügyelet által jóváhagyott Magatartási Kódexnek. Az ítéletnek a ténylegesség és arányosság elvére vonatkozóan rögzített megállapításra figyelemmel, miszerint pénzügyi intézmény részéről elvárható a kölcsönnyújtás kockázatainak kalkulálása, illetve hogy az egyoldalú kamat- és költségemelés jogát ne használja haszonszerzés céljára, azt hangsúlyozta, hogy ennek fordítottja is igaz. Előre nem látható események, refinanszírozási költségek emelkedése alapot adhat az egyoldalú kamat- és költségemelésre. Egyetértett ugyanakkor az ítélet azon megállapításával, hogy az arányosság elvének való megfelelés konkrét módosítás tekintetében vizsgálható. Az átláthatóság elvével kapcsolatban azt emelte ki, hogy az elsőfokú bíróság csak kamatperiódusokhoz kapcsolódó módosításokat tart elfogadhatónak, tévesen figyelmen kívül hagyva a vis maior jellegű eseményeket, amelyekkel kapcsolatos felülvizsgálati időpont nem jelölhető meg. Álláspontja szerint azért sem várható el a kalkulálhatóság követelménye szerződési feltételekkel szemben, mert az átlagfogyasztó nem tudja maga ellenőrizni a bonyolult kamat- és költség-felülvizsgálat számítását, jogszabály ezért utalta annak ellenőrzését a Felügyelet hatáskörébe. A felmondhatóság és a szimmetria elveivel kapcsolatban utalt egyrészt a keresetlevelében kifejtettekre, másfelől arra, hogy a szimmetria követelményének érvényesülését az árazási elvekben kellett megvalósítani a régi Hpt. 210. § (4) bekezdés b) pontja szerint.

A 2004. május 1-jétől 2009. június 30-ig alkalmazott kikötések tekintetében hivatkozott a keresetlevelére, másrészt az elsőfokú bíróság által feltett kérdések kapcsán arra, hogy a hatósági, jegybanki intézkedés a mindenkori Felügyelet intézkedéseit, határozatait és jognyilatkozatait jelenti, az ügylet nyereségességének konkrét mértéke üzleti titok. A hasonló kondíciójú hitelek alatt a hiteltermékek piacán értelemszerűen jelenlévő egyéb és hasonló hiteltermékek, hasonló kondíciók értendők. A változás előre nem látható, ezért annak kamatra gyakorolt hatásával a pénzintézet nem tudott kalkulálni. A kalkulálhatóság jogalapját jelentő Ptk. 209. § (4) bekezdése, illetve az Európai Bíróságnak a Kásler-ügyben hozott ítéletében foglalt értelmezése ebben az időszakban még nem volt hatályban.

A 2009. július 1-jétől 2010. november 26-ig hatályos kikötések tekintetében kifejtette az egyértelmű és érthető megfogalmazás kapcsán, a törvényszék által feltett kérdésekre vonatkozóan, hogy az adott kifejezések többsége a Magatartási Kódexben, illetve a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendeletben szerepel.

Fenntartotta, hogy lehetőség van a perben a részleges érvénytelenség alkalmazására, a keresetlevél 5.1 fejezetében, valamint a 2015. február 5-i előkészítő iratának a 2.2. pontjában kifejtettek szerint, a Ptk. 239. §-a, a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 8. pontja és az egyedi hitelszerződések IX.3. pontja alapján. A Törvény 11. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés lényege, hogy nem kell az egész kikötést megsemmisíteni a jogbiztonság elvének megfelelően; amennyiben a felperes a kikötésnek csak egy részét jelöli meg tisztességesnek, csak ebben a részben kell a bíróságnak a Törvényben előírt vizsgálatot lefolytatnia. Állította, hogy elvi szinten nem kizárt az ok-listában szereplő egyik esemény tekintetében a világos és érthető megfogalmazása a körülményváltozás következményeinek, a kalkulálhatóságnak. Ilyen esetben nem az egész ok-listát, hanem az abban szereplő esemény, a hozzá kapcsolódó, a kalkulálhatóságot szabályozó rendelkezéseket kell értékelni. Amennyiben van az ok-listában szereplő elem, amelyekre teljesül a hételemű teszt, méltánytalan az azon alapuló kamatemelés semmisnek nyilvánítása, hiszen a kamatemelés során valamennyi, a Törvény által biztosítani kívánt jogosítvánnyal rendelkezik a fogyasztó a kamatváltoztatás ellenőrzésére. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság elmulasztotta ezen elv szerinti vizsgálatát a felperes által megjelölt kikötéseknek, tévesen egységesen kezelte az ok-lista valamennyi elemét, és aszerint vizsgálta a per tárgyává tett kikötéseket.

Hangsúlyozta a 2009. július 1-jétől hatályos Hitelezési Üzletszabályzat 7.5. pontjával kapcsolatos álláspontját, hogy annak ellenére nem tartotta tisztességesnek az elsőfokú bíróság a kikötést, hogy abban pontosan kiszámolható és megállapítható volt a díj, illetve költségmódosulás mértéke a KSH által közzétett inflációs rátával, összhangban a régi Hpt. 210. § (4) bekezdés d) pontjával, amely esetben a Ptk. 209. § (6) bekezdése irányadó. Allította ezért, hogy a részleges érvénytelenség alkalmazásával a Hitelezési Üzletszabályzat 7.5. pontjának tisztességessége és érvényessége mindenképpen megállapítható.

Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében – tartalma szerint – az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.

Elutasítani kérte továbbá a per felfüggesztésére, és egyrészt a Törvény, illetőleg a jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének, nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítása iránti alkotmánybírói eljárás, továbbá az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezésére irányuló kérelmeket, amelyekkel egyező indítványokat a Fővárosi Törvényszék megalapozottan, és megfelelő indokolással utasított el.

Fenntartotta a 2015. február 2-i ellenkérelme 3.1.-3.6. pontjaiban kifejtett érvelését az előzetes döntéshozatal körében. Rámutatott, hogy téves a felperes érvelése az Európai Bíróságnak a Kásler-ügyben kifejtett álláspontját illetően, hogy a világos és érthető megfogalmazás elve alapján tett megállapítások csak az árfolyamrésre vonatkoztak, emiatt az elv további értelmezésére van szükség. A felperes értelmezésével szemben nemzeti jogszabály közjogi érvénytelensége nem lehet tárgya előzetes döntéshozatali eljárásnak. A jogbiztonság és bizalomvédelem, az Alapjogi Charta és a 2014/17/EU irányelv tekintetében fenntartotta az elsőfokú eljárásban előterjesztett ellenkérelmében kifejtett álláspontját. Az alkotmánybírói normakontroll szükségességének hiánya körében osztotta az elsőfokú ítélet indokolását, és utalt az ellenkérelme vonatkozó pontjaira, valamint a 34/2014. (XI. 14.) AB határozatra és az Alkotmánybíróságnak a III/1692/2014. számú ügyben hozott határozatára, amelyekben elutasításra kerültek a Törvény alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló kezdeményezések. Fenntartotta a Beruházásvédelmi Egyezmény vonatkozásában kifejtett érveit, továbbá azt is, hogy az alperes eleget tett az EKB-val előírt konzultációs kötelezettségének, amelynek esetleges elmulasztása sem eredményezheti a Törvény, az Elszámolási törvény közjogi érvénytelenségét. Az Alkotmánybíróság teljes körűen felülvizsgálta a Törvény hatályos normaszövegét, figyelembe vette az Elszámolási törvényt, a Törvény módosított rendelkezéseit. Megjegyezte, hogy a fellebbezés 54-58. pontjaiban előadott új tények – az elszámolási kötelezettség eltérően szabályozott időbeli hatálya körében – egyrészt a Pp. 235. § (1) bekezdésében foglalt tiltó rendelkezésbe ütköznek, másfelől kívül esnek a per tárgyán, a megjelölt jogszabályi rendelkezések nem alkalmazandók a perben.

Álláspontja szerint nincs helye a Pp. 252. § (2)-(3) bekezdései alkalmazásának, a felperes által megjelölt bizonyítékok értékelése szükségtelen volt a jogvita elbírálása szempontjából, azokat az elsőfokú bíróság – az alperes indítványának megfelelően – helyesen mellőzte. Az elsőfokú ítélet indokolásából világosan kitűnnek azok a körülmények, amelyeket a törvényszék irányadónak vett a bizonyítékok mérlegelésénél, utalt azokra az okokra, amelyek miatt a felperes bizonyítási indítványát mellőzte, teljesítette a Pp. 221. § (1) bekezdésében foglalt előírást. Megalapozatlan a felperes állítása a Pp. 213. § (1) bekezdésének sérelmével kapcsolatban is, ugyanis az alkotmánybírói normakontrollra irányuló kérelem és annak indokolása a Pp. 155/B. §-a szerint nem tekinthető kereseti kérelemnek (Törvény 6. § (1) bekezdés), ebben a vonatkozásban nem alkalmazható a Pp. 213. § (1) bekezdése. Világos és teljes az elsőfokú ítélet indokolása a részleges érvényesség megállapítása iránti kereseti kérelmek elutasítása körében is.

Arra is hivatkozott, hogy a Törvény 11. § (1) bekezdése szerint az volt vizsgálható a perben, hogy a felperes által tisztességesnek tartott szerződéses kikötések megfelelnek-e a Törvény 4. § (1)

bekezdésében rögzített elveknek. A per tárgyává tett kikötések más jogszabályok általi elbírálására nem volt lehetőség. Hangsúlyozta, hogy a Törvény nem alkotott – visszamenőleg – új anyagi jogszabályt, amelyet az Alkotmánybíróság is megállapított a határozatában. A Kúriának a felperes által megjelölt Gfv.30.377/2014/5. számú ítélete azt is tartalmazza, hogy a Törvény 11. § (1) bekezdése egyértelműen meghatározza e per kereteit; a bíróságnak azt kell vizsgálnia, hogy a keresettel érintett szerződéses kikötés a Törvény 4. § (1) bekezdésében írt valamennyi elv érvényesülését biztosítja-e, ezáltal tisztességes-e.

Indokolatlanul hiányolja a felperes a fellebbezésében a Ptk. 2009. május 22-i módosításával kapcsolatos megállapításokat az ítéletből, az érthető és egyértelmű megfogalmazás elvével kapcsolatban, ugyanis a Törvény az érintett időszakban hatályban volt anyagi jogszabályok és európai uniós, illetve hazai bírósági gyakorlat által kidolgozott, kötelezően alkalmazandó értelmezéseket emelt jogszabályi szintre, amit az Alkotmánybíróság határozata is tartalmaz.

Fenntartotta az elsőfokú eljárásban kifejtett érveit az árazási elvek figyelembe vételének szükségtelenségére vonatkozóan, továbbá a tételes megfogalmazás és az objektivitás, a ténylegesség és az arányosság, a felmondhatóság, a szimmetria, valamint az átláthatóság elveivel kapcsolatban az ellenkérelmében tett megállapításait is. Hangsúlyozta, hogy az elsőfokú ítélet indokolása összhangban van a 2/2012. (XII. 10.) PK véleménnyel, az átláthatóság követelményének vizsgálata körében, amelynek lényege a Törvény és a 2/2014. számú Polgári jogegységi határozat szerint a fogyasztó ellenőrzési joga, illetve fellépésre vonatkozó lehetősége a pénzügyi intézménnyel szemben, hogy a szerződésmódosításra a ténylegesség, arányosság és szimmetria elvének betartásával került-e sor.

Rámutatott, hogy a 2004. május 1-től 2009. június 30-ig alkalmazott kikötésekben foglalt utalások – és a felperes erre vonatkozó indokolása a fellebbezésében – megerősíti az elsőfokú ítélet következtetését, miszerint a szerződéses feltételek nem feleltek meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvének. A 2009. július 1-től 2010. november 26-ig alkalmazott kikötések kapcsán megjegyezte, hogy a Magatartási Kódexben, illetve a 275/2010. (XII. 10.) Korm. rendeletben szereplő kifejezések alkalmazása nem jelent beazonosítható szerződéses feltételt a fogyasztó számára, továbbá külön is megalapozza az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének sérelmét, amennyiben a fogyasztónak nem a szerződéses feltételekből, hanem egyéb utánkereséssel kell értelmeznie a kikötés tartalmát.

Előadta továbbá, hogy nem lehetséges a szerződéses feltétel részleges érvénytelenségének megállapítása, az ok-lista egyes elemeinek, mint külön egyoldalú hiteldíj módosítási kikötéseknek a vizsgálata. A Törvény 4. § (1) bekezdése, 11. § (1) bekezdése meghatározza a bírói vizsgálat tárgyát a perben. A szerződéses kikötés mint egység fogalma alatt azok a rendelkezések értendők, amelyek egyazon jog gyakorlását szabályozzák, a Törvényben meghatározott kikötéseket logikailag önálló egységként kell kezelni, amely egységes egészre állít fel a Törvény vélelmet a tisztességtelenség tekintetében. A Törvény nem ad lehetőséget az ok-listában szereplő okok egyenkénti vizsgálatára, arra, hogy a bíróság egyes okoknak külön kimondja az érvényességét vagy érvénytelenségét. Nem állapítható meg más azon elvek esetében sem (felmondhatóság), amelyeket kizárólag az ok-lista egészére vetítve lehet értékelni. Az érvényesség olyan vizsgálata felel meg a Törvény céljának és a jogalkató akaratának, amikor minden további eljárás nélkül alkalmazhatóvá válik a felek közti elszámolási rend, továbbá amelynek figyelembevételével önálló kikötés az ok-listát tartalmazó rendelkezés. Mindezt alátámasztja a szerződés részleges érvénytelenségének a szabályozása a régi Ptk.-ban, továbbá a régi Hpt. 210. § (4) bekezdésének c) pontjában foglalt előírás is.

A másodfokú eljárásra megbízási szerződés alapján 1.667.820,- Ft + áfa összegben jelölte meg ügyvédi munkadíj igényét, amely költségátalányt is tartalmazott.

Megállapította a másodfokú bíróság, hogy a felperes fellebbezése nem alapos.

A Fővárosi Ítéltábla elsőként azt rögzíti, hogy sem eljárásjogi, sem anyagi jogi szempontból nem találta megalapozottnak a Pp. 155/A. §-a, 155/B. §-a alapján a másodfokú tárgyalás felfüggesztése és az Alkotmánybíróság eljárása, illetve az Európai Unió Bíróságánál előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránt előterjesztett felperesi kérelmeket.

A kereset érdemi elbírálása, a Törvény szabályainak alkalmazása során – szövegének a céljával és az Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezése alapján (Alaptörvény 28. cikk) – nem merült fel kétely a másodfokú bíróságban a Törvénynek, illetve rendelkezéseinek, továbbá a 2/2014. számú Polgári jogegységi határozatnak az Alaptörvénnyel való összhangja tekintetében, és nem állt fenn közösségi jog értelmezésének szükségessége sem.

Az Alkotmánybírósághoz fordulás mellőzésével kapcsolatban a másodfokú bíróság utal az egységes bírói gyakorlatot tükröző BH 1994/448. számú eseti döntésre is, amelynek értelmében a bíróságnak nem kell részletesen megindokolnia álláspontját, ha nem észleli a perben alkalmazandó jogszabály alaptörvény-ellenességét.

A 3/2005. (XI. 14.) PK-KK vélemény, továbbá az 1/2009. (VI. 24.) PK-KK közös vélemény irányadó alkalmazásával megállapította a Fővárosi Ítéltábla azt is, hogy – a Törvény rendelkezéseinek céljára, az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó tisztességtelen és emiatt érvénytelen kikötéseknek a fogyasztói kölcsönszerződésekből való kiküszöbölésére, továbbá az érvénytelenség alapvető joghatására figyelemmel – nem volt helye a perben előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének az Európai Unió Bírósága előtt az EUMSZ 267. cikke szerint, mivel a perbeli jogvita elbírálása, a Törvény alkalmazása során nem merült fel közösségi jogszabály alkalmazásának, illetve értelmezésének szükségessége. Az ügy érdemi eldöntése nem függött az Unió Szerződéseinek értelmezésétől, sem pedig uniós intézmények, szervek jogi aktusainak érvényességétől, értelmezésétől, nem volt szükség az – uniós jog értelmezésére kizárólagosan jogosult – Európai Bíróság állásfoglalásának beszerzésére. A kereset elbírálása során felmerülő, a közösségi jog értelmezését igénylő kérdés hiányában megalapozottan mellőzte a Fővárosi Törvényszék is az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését.

A másodfokú bíróság a fellebbezés kapcsán utal a – felperesnek a Törvény 8. § (1) bekezdés a) pontja alapján benyújtott keresete tárgyában meghozott – 14.Gf.40.558/2014/6. számú ítéletében, valamint a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.360/2014/7. számú határozatában e körben kifejtett indoklásra.

Leszögezi, hogy korábban kifejtett ítéleti álláspontjával egyezően a Kúria fenti döntése és az Alkotmánybíróságnak a III/1522/2014. számú ügyben hozott határozata is kimondta, hogy a Törvény nem tartalmaz visszaható hatályú jogalkotást, sem a tisztességtelenség tartalma, sem az érvénytelenség tényéből fakadó jogkövetkezményei körében. A Törvény alapján vizsgálandó szerződéses kikötések semmissége nem a Törvény, hanem az uniós és a magyar jog 2004. május 1-je óta létező tartalma alapján állt be.

A Fővárosi Ítéltábla a 14.Gf.40.558/2014/6. számú ítéletében foglaltakkal egyezően hangsúlyozza, hogy a Fogyasztói Irányelv (4), (14), (21) és (24) preambulum-bekezdései, továbbá a 6. cikk (1), 7. cikk (1) bekezdései értelmében az irányelv a tagállamok nemzeti jogszabályaira bízta annak szabályozását, hogy miként nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra a tisztességtelen feltételek. Az irányelv tagállami kompetenciában hagyta – a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek megszüntetésére vonatkozó – „megfelelő és hatékony eszközök” megteremtését, az erre vonatkozó szabályozói környezet megalkotását, amelyet az Európai Bíróság is kimondott a C-472/11. számú ítéletében.

A fogyasztói szerződésekben alkalmazott, egyedileg meg nem tárgyalta, illetve általános szerződési feltételek tisztességtelenségének egyaránt a semmisség a jogkövetkezménye, amelyet a kialakult

bírói gyakorlat, a jogalkalmazás számára iránymutatást jelentő 3/2011. PK vélemény 2. pontja egyértelművé tett a 2006. március 1-je előtt – de 2004. május 1-je után – megkötött szerződések esetében is, a Fogyasztói Irányelv 6. cikke, az Európai Unió Bíróságának a C-240/98. számú, C-243/08. számú ügyekben hozott döntései alapján. A Ptk. 2006. március 1-jét megelőző rendelkezéseit a Fogyasztói Irányelv céljának és rendelkezéseinek megfelelően kell értelmezni.

Az egységes bírósági gyakorlat szerint a szerződés, avagy annak egy részének, valamely kikötésének az érvénytelensége azt jelenti, hogy az ilyen ügyletnek, illetve kikötésnek nincs kötelemkeletkeztető hatálya, arra nem lehet jogot alapítani. A semmis szerződés ex tunc hatályú érvénytelensége a törvény erejénél fogva következik be [rég Ptk. 234. § (1) bekezdése, 2013. évi V. törvény (új Ptk.) 6:88. § (1) bekezdése, 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény, 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény]. A fogyasztói szerződésekben alkalmazott általános szerződési feltételek és egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételek tisztességtelenség miatti érvénytelenségére a régi Ptk. 209. § (1) bekezdése és az új Ptk. 6:102. § (1) bekezdése tartalmaz rendelkezést, amelyek egységesen határozzák meg a tisztességtelenség megállapításának szempontrendszerét.

Az Alkotmánybíróság megállapította a III/1522/2014. számú ügyben hozott határozatában, hogy nem sérti a Törvény a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmát, sem pedig a tisztességes eljáráshoz való jogot. Tartalmazza a határozat azt is, hogy a Törvény speciális eljárási szabályait a jogbiztonság elvének érvényesülése indokolta.

A Kúria kimondta a Gfv.VII.30.360/2014/7. számú ítéletében azt is, hogy nem sérült a felperes tulajdonhoz való joga, ugyanis a tisztességtelen módon megszerzett „tulajdont”, illetve „tulajdoni várományt” az Alaptörvény nem védi.

A Fővárosi Ítéltábla rámutat arra is, hogy fogyasztói szerződésekben alkalmazott általános szerződési feltételek és egyedileg meg nem tárgyalt feltételek tisztességtelenségére vonatkozó rendelkezések (rég Ptk. 209. §, 209/A. §, 209/B. §) részben uniós irányelvek átültetése folytán kerültek a magyar jogrendszerbe, alkalmazásuk már a Törvény megalkotása előtt igényelte az uniós szabályok értelmezését az Európai Unió Bírósága részéről az EUMSZ 267. cikke szerint. Az 1997. évi CXLIX. törvény, a 2006. évi III. törvény, a 2009. évi XXXI. törvény a Fogyasztói Irányelv céljainak megvalósítása érdekében módosította a régi Ptk.-t, a magyar bíróságok által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárások érintették a Fogyasztói Irányelv és a régi Ptk. vonatkozó módosításait. A régi Ptk.-nak az irányelv rendelkezéseivel és céljaival összhangban történő, egységes értelmezéséhez és alkalmazásához fűződő társadalmi érdek fontosságát felismerve alkotta meg a Legfelsőbb Bíróság (jelenlegi elnevezése: Kúria) a 2/2011. PK véleményt a fogyasztói szerződések érvényességével kapcsolatos egyes kérdésekről, a 3/2011. PK véleményt a fogyasztói szerződéssel kapcsolatos közérdekű kereset elbírálásának egyes kérdéseiről, és ebbe a folyamatba illeszkedik a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény a fogyasztói kölcsönszerződésben pénzügyi intézmény által alkalmazott általános szerződési feltételekben szereplő egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségéről, majd a jogegységi határozatok.

Az Európai Bíróság 2014. április 30-án meghozott C-26/13. számú ítélete iránymutató megállapításokat tartalmazott a 6/2013. számú Polgári jogegységi határozattal el nem döntött jogkérdéseket illetően, amelyre figyelemmel hozta meg a Kúria a 2/2014. számú Polgári jogegységi határozatát, az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződési feltétel átláthatóságának követelményére, a különmemű árfolyamok kikötésére.

Rámutat a másodfokú bíróság az Európai Unió Bíróságának jogértelmező gyakorlata sajátosságára és jelentőségére is, amely megjelent a C-92/11. számú ítéletben is. Ezen határozatában a Bíróság kimondta, hogy állandó ítélkezési gyakorlata szerint azon értelmezést, amelyet az EUMSZ 267. cikk alapján ráruházott hatáskör alapján valamely közösségi jogszabályra vonatkozóan kifejt, megmagyarázza és pontosítja e szabály jelentését és terjedelmét, ahogyan azt a hatálybalépésének

időpontjától értelmezni és alkalmazni kell, illetőleg értelmezni és alkalmazni kellett volna, a bíróságok alkalmazhatják, és azt alkalmazniuk kell az értelmezés iránti kérelemről határozó ítélet előtt keletkezett és létrejött jogviszonyokra is.

Az EKB-val előírt konzultációs kötelezettség esetleges fogyatékoságának a jogkövetkezménye kötelezettségzegési eljárás megindítása lehet az adott tagállammal szemben az EUMSZ 127. cikk (4) bekezdése, 129. cikk (4) bekezdése, 282. cikk (5) bekezdése és a 260. cikke szerint, mivel sem a 98/415/EK Határozat, sem más uniós rendelkezés, illetve ítélkezési gyakorlat nem állapít meg külön és eltérő jogkövetkezményt az EKB-val előírt jogalkotási konzultáció eljárásjogi hiányossága miatt. Az Európai Unió Bíróságának következetes gyakorlata szerint – amelyet a Kúria kiemelt a Gfv.VII.30.360/2014/7. számú határozatában – a kizárólag a tagállamok és az EU intézményei közötti kapcsolatra vonatkozó uniós rendelkezések nem keletkeztetnek olyan egyéni jogokat, amelyeket a tagállami bíróságoknak védelemben kellene részesítenie (174/84. sz. ügy 62. pont, C-159/00. számú ügy 60-63. pontok); a felperes számára nem keletkeztet egyéni jogokat az EUMSZ, illetve az EK határozat a konzultációs kötelezettség esetleges sérelme miatt. A Kúria ítéletének indokolása szerint továbbá nem keletkeztet alanyi jogot magánszemély részére a Fogyasztói Irányelv 8a. cikkében írt – csak a tagállamok és a Bizottság kapcsolatát érintő – tájékoztatási kötelezettség esetleges elmulasztása sem (C-235/95. számú ügy 32. pont).

Leszögezte a Kúria a Gfv.VII.30.360/2014/7. számú ítéletében azt is a Fogyasztói Irányelv 4. cikk (2) bekezdése, 5. cikke, illetve a Mellékletében írtak (1. pont j) alpont, 2. pont b) alpont) alapján, hogy tisztességtelen – például nem világos, nem érthető, nem átlátható – szerződéses (üzletszabályzati) rendelkezések alapján a Fogyasztói Irányelv sem ad felhatalmazást a kamat, költség, díj egyoldalú emelésére. A Törvény 4. § (1) bekezdés e) pontja az Európai Unió Bírósága jogértelmezésének tartalmilag egyenértékű megfogalmazását adja, összeegyeztethető a Fogyasztói Irányelv rendelkezéseivel. Tartalmazza az ítélet továbbá azt a megállapítást is, az Európai Bíróság vonatkozó gyakorlatának, valamint az AB határozat megállapításainak figyelembe vételével, hogy a Törvény rendelkezései nem ellentétesek sem a Charta 17. cikkével, sem pedig a 47. cikkével. Megalapozatlan volt a felperes hivatkozása a 2014/17/EU irányelv 23. cikk (5) bekezdésének sérelmére is, mivel a Törvény rendelkezései nem érintették ezen irányelv célkitűzéseinek megvalósulását.

Megállapította a másodfokú bíróság, hogy az elsőfokú bíróság eljárásában nem történt olyan eljárási szabálysértés, amely a Pp. 252. § (2) bekezdése szerint az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését indokolná. A határozat és annak indokolása megfelel a Pp. 213. § (1) bekezdésében, valamint a Pp. 221. § (1) bekezdésében előírt követelményeknek. A Fővárosi Törvényszék a per tárgyává tett szerződéses kikötések érvényességének vizsgálatakor a szükséges mértékben megvizsgálta a kereset érdemének alapjául megjelölt körülményeket, a vonatkozó ténybeli és jogi érvelést, és elvégezte az ahhoz tartozó bizonyítékok megfelelő értékelését is.

Nem volt helye a Pp. 252. § (3) bekezdésének alkalmazásának sem, az elsőfokú bíróság ugyanis megalapozottan mellőzte a felperes által felajánlott bizonyítást, a fellebbezésben megjelölt további okiratok tartalmának érdemi elbírálását, szükségtelenségük miatt a Pp. 3. § (4) bekezdése szerint.

Az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatására és a keresetnek megfelelő döntés meghozatalára irányuló fellebbezési kérelmek elbírálása kapcsán a másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság részben hiányosan állapította meg a tényállást, ugyanakkor a releváns bizonyítékok okszerű mérlegelésével, érdemben helytálló jogi következtetéssel utasította el a keresetet amiatt, mert a perbeli szerződéses kikötések nem voltak tisztességesnek tekinthetőek; megalapozott a jogi álláspontja a részleges érvényesség megállapítására irányuló kereseti kérelmek elutasítása körében is.

A Fővárosi Ítéltábla kiegészíti a tényállást az Általános Üzletszabályzat II. pontjának, a Hitelezési Üzletszabályzat bevezető rendelkezéseinek, valamint az egyedi szerződések VIII.7. pontjának utaló szabályaival az alábbiak szerint.

Az Általános Üzletszabályzat II. pontjában foglalt rendelkezés kimondta azt is – a jogügyletek általános feltételeinek az egyedi szerződések, üzletági szabályzatok eltérő rendelkezése hiányában kötelező jellegét követően –, hogy a felperes és az üzletfél között létrejött szerződésben nem szabályozott kérdésekben mindenekelőtt az egyes ügyletekre vonatkozó üzletági üzletszabályzat, ennek rendelkezése hiányában az üzletszabályzat, az abban nem szabályozott kérdésekben a pénzügyi és befektetési szolgáltatásokra vonatkozó mindenkor hatályos jogszabályok, illetve a Ptk. rendelkezései az irányadóak. A 2009. november 1-től hatályos szabályozás tartalmazta továbbá, hogy amennyiben jelen üzletszabályzat és az üzletági üzletszabályzat között eltérés van, az üzletági üzletszabályzatok rendelkezései az irányadók; az üzletági üzletszabályzat és az egyedi szerződés közötti eltérés esetén az egyedi szerződés rendelkezéseit kell alkalmazni. Abban az esetben is az egyedi szerződés az irányadó, ha a szolgáltatáshoz nem kapcsolódik külön üzletági üzletszabályzat. Tartalmazta a szabályozás azt is, hogy az egyes szolgáltatásokra vonatkozóan a felperes által felszámított kamatot, díjat, költséget, jutalékot az ügyfélforgalom számára nyitva álló helyiségeiben kifüggesztett Hirdetmény állapítja meg.

A Hitelezési Üzletszabályzat I. pontja kimondta, hogy a bank és ügyfelei között létrejövő hitelügyletek általános feltételeit tartalmazza, rendelkezései a szerződő felekre külön kikötés nélkül is kötelezőek, de azoktól az egyes szerződésekben a felek közös megegyezés alapján eltérhetnek. Az ezen üzletszabályzatban nem szabályozott kérdésekben az Általános Üzleti Feltételek, Üzletszabályzat a betétgyűjtésről a Betétgyűjtésre és a Számlavezetésre vonatkozó különleges szerződési feltételek rendelkezései az irányadóak.

Az egyedi kölcsönszerződések VIII.7. pontja kimondta továbbá, hogy a szerződésre egyebekben a Polgári Törvénykönyvben, a vonatkozó egyéb jogszabályokban, az alperes mindenkori Általános Üzletszabályzatban és az Általános Szerződési Feltételekben, Hitelezési Üzletszabályzatban foglaltak az irányadóak.

Az így kiegészített tényállás alapján a másodfokú bíróság fenntartja a 14.Gf.40.558/2014/6. számú ítéletében kifejtett álláspontját a felperes által alkalmazott egymásra épülő szabályozás körében. Ugyanannak a szerződéses jogosultságnak az a három szintű szabályozása, amelyben az egyes szabályozási szintek kölcsönösen egymásra utalnak, de nem csak egymást kiegészítve, hanem párhuzamos szabályozással (ok-listák), illetve az esetleges eltérések miatti kivétel-szabállyal, sérti az egyértelmű és érthető megfogalmazás, illetve az átláthatóság elvét az átlagos fogyasztó szempontjából nézve, tekintettel az alábbiakra is.

A Fővárosi Ítéltábla rámutat a perbeli kikötések tekintetében arra is – ahogy azt tette a 14.Gf.40.558/2014/6. számú ítéletének indokolásában –, hogy az egyedi kölcsönszerződések VI.1. pontjában foglalt egyedileg meg nem tárgyalt rendelkezés egyedül kamatmódosításra vonatkozott (díjra, költségre, jutalékra nem), ugyanakkor nem tartalmazta az egyoldalú szerződésmódosítás jogának érdemi, lényegi részét (annak pontos és egyértelmű feltételeit, továbbá terjedelmét). Az Általános Üzletszabályzat 2005. október 23-ig, továbbá 2009. október 31-ig hatályos rendelkezései a kamat, jutalék, díj, költség megváltoztatásának feltételeire vonatkoztak, de csupán utaló rendelkezést tartalmaztak, egyrészt az egyedi szerződés, másrészt az azt kiegészítő üzletszabályzat, továbbá jogszabály lehetséges tartalmára mutattak. A Hitelezési Üzletszabályzat 2004. május 1. és 2009. június 30. között hatályos 7. pontja ugyancsak utalt az egyes szerződések tartalmára az egyoldalú módosítás kapcsán, de nem csak a kamat, hanem a díj vagy más szerződési feltétel egyoldalú módosításának feltételeiként, körülményeiként is, amelyekre az egyedi szerződések nem

tartalmaztak kikötést. Az üzletszabályzatok – ok-listát nem tartalmazó – előírásaival szemben az egyedi szerződések VI.1. pontja kizárólag kamatmódosításra vonatkozott, annak feltételei meghatározása nélkül.

A Hitelezési Üzletszabályzat 2009. július 1-jétől hatályos 7.2. pontja úgy tartotta fenn az előző időszak – téves rendelkezést is tartalmazó – utaló szabályát az egyes szerződésekben megadott feltételekre, hogy a.)-d.) pontok alatt maga is ok-listával szolgált. Ugyanakkor 2009. november 1-jétől az Általános Üzletszabályzat is bővített az egyoldalú szerződésmódosítási jog szabályozásán, a III/1. pont a.)-e.) pontjaiban részletes ok-listát határozott meg, mind az üzletszabályzat, mind a hirdetmény, továbbá bármely üzletági szabályzat és a szerződések feltételeinek egyoldalú módosítására, azok lehetséges feltételeire.

Kiemeli a másodfokú bíróság azt is, hogy 2009. november 1-től az Általános Üzletszabályzat további dokumentumra, a felperes Hirdetményére utalt az egyes szolgáltatások esetén felszámított kamatok, díjak, költségek, jutalékok megállapításával kapcsolatban.

Hangsúlyozza a másodfokú bíróság az irányadó bírósági gyakorlat alapján, hogy alapvető formai követelménye szerződéses kikötés tisztességességének, hogy az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó rendelkezések áttekinthető szerkezetben jelenjenek meg a fogyasztó számára. Tisztességtelen a szerződéses rendelkezés, amely különböző okiratokba foglalt általános szerződési feltételekre, másutt elhelyezett üzletszabályzatra, hirdetményre való utalással, az utaló szabályok bonyolultságával, illetve többszöri ismétlődésével és egyértelmű eligazítás nélkül oda vezet, hogy az átlagfogyasztó számára nem ismerhető fel az irányadó szabályozás, nem követhető a rendelkezés és annak pontos tartalma. A kikötés tisztességtelenségéhez vezet, amennyiben egyértelmű, világos, érthető szerkesztés és szövegezés hiányában nincs tényleges lehetősége a fogyasztónak a kikötés alapos megismerésére, a szerződés megkötése előtt (2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 6. a) pontja).

Osztotta a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság álláspontját a Törvény 11. § (1), (2), (3) bekezdései alapján abban, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdése konjunktív feltételeket ír elő az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó kikötés tisztességességére, amelyek közül egynek a hiánya is a kikötés tisztességtelenségéhez, a kereset elutasításához vezet. Amennyiben megállapítható a Törvény 4. § (1) bekezdésében előírt követelmények egyikének a sérelme a per tárgyává tett kikötések tekintetében, irreleváns és szükségtelen a további törvényi feltételek vizsgálata.

Helyesen járt el az elsőfokú bíróság, amikor a konjunktív törvényi feltételek közül a szerződéses kikötések átláthatóságát, egyértelmű és világos megfogalmazását vizsgálta érdemben, ezen elvek alapvető és kiemelkedő jelentőségére, illetve egymással és a további feltételekkel való összefüggésére figyelemmel.

A fellebbezésben foglalt felperesi hivatkozások miatt a másodfokú bíróság egyfelől arra mutat rá, hogy a régi Hpt. 210. § (3) bekezdésében foglalt törvényi felhatalmazás keretjellege miatt vizsgálható és a kereset szerint vizsgálandó volt az annak tartalmát kitöltő, egyedileg meg nem tárgyalt szerződéses rendelkezés, a felperest megillető egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó kikötések tisztességtelensége.

Kiegészíti az elsőfokú ítélet indokolását – a fellebbezésben foglaltakra tekintettel – azzal, hogy a 2010. december 18-án hatályba lépett, a lakáscélú fogyasztói kölcsönszerződésekben előírt kamat egyoldalú módosításának feltételeiről rendelkező 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet nem ad kimerítő szabályozást egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses feltételekre. A Kormányrendeletben szereplő felsorolás csupán a kamatemelés lehetséges okai tekintetében taxatív, amelyet a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 3. pontjának indokolása is tartalmaz.

Ugyanakkor az a tény, hogy pénzügyi intézmény egyoldalú szerződésmódosításának lehetségesek alapos okai, nem jelenti egyben azt is, hogy az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatos kikötés nem minősül egyéb okból tisztességtelennek. Önmagában a Kormányrendelet előírásainak való megfeleléssel nem teljesíti pénzügyi intézmény a tisztességesség követelményét, figyelemmel arra, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses feltételeknek egyik eleme csupán az ok-lista, további szükséges tartalmi elem a kötelezettségváltás mechanizmusának, lehetséges mértékének szabályozása is. Önmagában a Kormányrendelet 1. §-ának előírásait teljesítő ok-lista nem jelenti az egyoldalú szerződésmódosítási jog szabályozásának tisztességességét, nem képes megvalósítani a tisztességességből fakadó további követelményeket, az átláthatóságot, az érthető és világos megfogalmazást, továbbá a felmondhatóságot, illetve a szimmetria követelményét sem.

Helyesen jutott az elsőfokú bíróság arra a következtetésre, hogy a perbeli kikötések nem estek a Ptk. korlátozó rendelkezésének – a régi Ptk. 209. § (6) bekezdésének, az új Ptk. 6:102. § (4) bekezdésének – a hatálya alá.

Rögzíti a Fővárosi Ítéltábla azt is az egységes bírói gyakorlat alapján (2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 5., 6. d), 9. b) pontok), hogy szerződés – akár részleges – érvénytelensége a szerződéskötéskor fennálló körülmények értékelését igényli. Általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelen jellegét attól függetlenül kell vizsgálni, hogy azt a felperes ténylegesen alkalmazta-e, illetve hogy a gyakorlatban miként élt ezen jogosítványával. Leszögezi azt is, hogy nincs jelentősége a szerződéses kikötések tisztességtelenségének vizsgálata szempontjából a pénzügyi intézmény árképzési gyakorlatát rögzítő árazási elveknek (régii Hpt. 210. § (3)-(5) bekezdések), mivel azok nem részei a fogyasztóval kötött szerződéseknek, ellenőrzésükre és számonkérésükre a fogyasztó nem jogosult, azokra nem alapíthat szerződéses jogot. Ugyanez vonatkozik a Magatartási Kódex elfogadására is, amelyet a régi Hpt. 203. § (6) bekezdésében, 215/A. §-ában és a 2008. évi XLVII. törvény (Fktv.) 23-24. §-aiban foglalt szabályok is alátámasztanak.

Hangsúlyozza a másodfokú bíróság, hogy a kereset tárgyává tett szerződéses kikötések tisztességessége, érvényessége, avagy érvénytelensége az azokat tartalmazó okirati bizonyítékok – az általános szerződési feltételeket tartalmazó üzletszabályzatok és az egyedileg meg nem tárgyalt szerződéses kikötések – értékelését és értelmezését igényelte a Törvény 4. § (1) bekezdése, 8. § (3) bekezdése, 11. § (1) bekezdése szerint, figyelemmel a 10. § (3) bekezdésben foglalt előírásra is. A felperes által megjelölt további bizonyítási eszközök – sem az egyoldalúan elfogadott Magatartási Kódex tartalma, sem az árazási elvek – nem vehették át a perbeli jogvita tárgyát képező kikötések, a felperes által alkalmazott szerződési feltételek, az azokkal szemben támasztott elvárások, alaki és tartalmi követelmények teljesítését.

Leszögezi a Fővárosi Ítéltábla a fellebbezésben foglaltakra figyelemmel azt is, hogy a Fogyasztói Irányelv – amely a 10. cikk (1) bekezdése szerint 1994. december 31. után megkötött szerződésekre irányadó, Magyarország tekintetében pedig 2004. május 1-jétől – 5. cikkében foglalt rendelkezés is tartalmazza a szerződéses feltételek világosságának és érthetőségének előírását, amelynek kérdésével az Európai Unió Bírósága több ítéletében foglalkozott.

A C-472/10. számú ítélet szerint az irányelv 3. cikkének értelmében vett „tisztességtelen” jelleg értékelése során alapvető jelentőséggel bír a fogyasztó azon lehetősége, hogy egyértelmű és érthetően megfogalmazott kritériumok alapján előre láthassa az ÁSZF eladó vagy szolgáltató általi módosítását a nyújtandó szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak vonatkozásában. A C-92/11. számú ítéletben szintén leszögezte a Bíróság, hogy az egyoldalú kiigazítást lehetővé tevő szabványfeltételnek meg kell felelnie a jóhiszeműség, az egyensúly és az átláthatóság irányelvben

támasztott követelményeinek; alapvető jelentőséggel bír, hogy a szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak megváltoztatásának indokát és módját átlátható jelleggel, úgy tünteti-e fel, hogy a fogyasztó egyértelmű és érthetően megfogalmazott kritériumok alapján előre láthassa a díjak esetleges módosítását, amelyet nem egyenlít ki önmagában az, hogy a fogyasztókat a szerződés teljesítése során megfelelő időben, előre tájékoztatják az ármódosításról, illetve a szerződés felmondásához való jogukról.

A C-26/13. számú ítéletben kimondta a Bíróság azt is, hogy a világosság és érthetőség követelménye minden esetben, a 4. cikk (2) bekezdés alá tartozó feltételek esetén is, továbbá a követelmény azonos hatályával alkalmazandó. Megállapította továbbá, hogy az átláthatóságnak az irányelv szerinti követelményét kiterjesztő módon kell érteni, az nem korlátozható kizárólag a szerződési feltételek alaki és nyelvtani szempontból érthető jellegére, mivel a fogyasztó számára alapvető jelentőséggel bír, hogy a szerződéskötést megelőzően megismerhesse a szerződési feltételeket és a szerződéskötés következményeit. Az adott kikötés tartalmához kapcsolódó mechanizmust, annak konkrét működését és a többi feltételben írt mechanizmussal való viszonyát a szerződésnek átlátható jelleggel kell feltüntetnie, hogy annak alapján módjában álljon a fogyasztónak egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára ebből eredő gazdasági következményeket.

Az Európai Unió Bíróságának ezen ítéletében tett megállapításai alapján írta elő a Kúria a 2/2014. számú polgári jogegységi határozat 2. pontjában, hogy – a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 6. pontjában felsorolt elvek (egyértelmű és érthető megfogalmazás elve; tételes meghatározás elve; objektivitás elve; ténylegesség és arányosság elve; átláthatóság elve; felmondhatóság elve; szimmetria elve) alapján – az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét szabályozó szerződéses rendelkezések akkor nem tisztességtelenek, ha azok a fogyasztó számára világosan és érthetően meghatározzák, hogy az ok-listában megjelölt körülmények változásai milyen módon és mértékben hatnak ki a fogyasztó fizetési kötelezettségére; egyben lehetővé teszik annak ellenőrizhetőségét, hogy az egyoldalú szerződésmódosításra a szerződéses rendelkezések betartásával az arányosság, a ténylegesség és a szimmetria elvének érvényre juttatása mellett került-e sor.

Tartalmazza a jogegységi döntés indokolása – a C-26/13. számú ítélet megállapításait követve – azt is, hogy a szerződéskötés során olyan helyzetbe kell hozni a fogyasztót, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, az ok-listában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező körülményváltozásokból eredő többletkötelezettsége keletkezésének indokait, kötelezettségei változásának mechanizmusát és annak lehetséges mértékét. Rámutatott arra is a Kúria, hogy matematikai képlet alkalmazása megfelelő magyarázat nélkül épp úgy nem felel meg az átláthatóság követelményének, mint az egyoldalú szerződésmódosításra okot adó körülmények pusztá felsorolása.

Az átláthatóság követelménye azt is jelenti, hogy a fogyasztó ellenőrizni tudja az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezések jogszerű alkalmazását és fel tud lépni a pénzügyi intézménnyel szemben, ha meglátása szerint a rá nézve hátrányos szerződésmódosításra a ténylegesség, az arányosság, a szimmetria elvének be nem tartásával került sor.

A per tárgyává tett szerződéses kikötéseknek egyik megjelenési formája (Általános Üzletszabályzat, Hitelezési Üzletszabályzat, egyedi szerződés) sem tartalmazott kellő szabályozást, azaz megfelelő ok-listával egyidejűleg a kötelezettségváltozás mechanizmusának, lehetséges mértékének szabályozását az egyoldalú szerződésmódosítási joggal kapcsolatban, sem külön-külön, sem együttes tartalmuk alapján.

Helyes az elsőfokú ítélet megállapítása, miszerint a felperes egyoldalú szerződésmódosítását lehetővé tevő kikötések nem teljesítették sem az egyértelmű és érthető megfogalmazás, sem az

átláthatóság követelményét. A felperes által alkalmazott szabályozás egyik perbeli időszakban sem tette felmérhetővé a fogyasztó számára a szerződéskötéskor, illetőleg ellenőrizhetővé a szerződésmódosítás bekövetkezésekor a rá nézve hátrányos szerződésmódosítás indokoltságát, arányát és mértékét.

Az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó rendelkezés akkor tekinthető tisztességesnek, ha szabályozási tartalmánál fogva lehetővé teszi annak előrelátását, kalkulációját, illetve ellenőrzését és egyben számonkérhetőségét, hogy milyen feltételek teljesülése esetén, milyen mértékben kerülhet sor további terhek fogyasztóra történő áthárítására. Mindez a tisztességesség magától értetődő, közvetlenül a régi Ptk. 209. § (1) bekezdésén alapuló sajátja és követelménye.

Szerződéses jogviszonyban nyilvánvalóan megengedhetetlen, hogy a mellérendeltségben álló felek egyike korlátok nélkül gyakorolhasson valamely kivételes – a régi Hpt. 210. § (3) bekezdésén nyugvó – egyoldalú hatalmasságot, úgy, hogy a másik szerződő fél számára az egyoldalú szerződésmódosítási jog számonkérése, ellenőrzése sem biztosított.

A jogszabály által lehetővé tett – a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 1. pontjának indokolása szerint is egyoldalú hatalmasságot jelentő – egyoldalú szerződésmódosítási jog kikötése kizárólag szigorú és kellő garanciákkal biztosítva tekinthető tisztességesnek. Ahhoz, hogy az arra jogosult fél egyoldalú, rendelkező nyilatkozatával kiváltsa a célzott joghatást, módosítsa a felek eredeti megállapodását, szükséges, hogy a felek a szerződésben rögzítsék, megállapodjanak annak feltételeiben. Az felek meg a mellérendeltségen alapuló szerződéses jogviszonyokban a jóhiszeműség és tisztesség követelményének, ha a felek közös akarattal megállapodnak az – egyik felet megillető, mérlegelési jogán alapuló – egyoldalú szerződésmódosítás lehetséges eseteiben, feltételeiben, hogy azt az adott fél pontosan mely körülmények, milyen mértékű változása esetén, a másik fél mely összetevőt jelentő fizetési kötelezettsége tekintetében, milyen időszakonként jogosult (a szimmetria elve szerint egyben köteles) gyakorolni.

A felperes által alkalmazott kikötések megfelelő és szükséges korlátok nélkül biztosítottak a felperesnek egyoldalú szerződésmódosítási jogot, ennél fogva átláthatatlanok, ellenőrizhetetlenek és számonkérésre alkalmatlanok.

Utal arra is a másodfokú bíróság, hogy mivel a felperes üzletszabályzataiban, az általa kidolgozott szerződéses rendelkezésekben megjelölt feltételek többsége nem tekinthető egyértelmű, egyetlen, egzakt mutatót takaró megfogalmazásnak, ennél fogva egyedül a felperes belátásán múlt, hogy ezen feltételek alatt pontosan mit értett, a kikötést miként alkalmazta, hogy pontosan mikor, milyen időtávlatban kialakult tőke- és pénzpiaci mutatót, értéket, illetve egyéb körülményváltozást vett számba.

A felperes azon kereseti kérelmeivel kapcsolatban, amelyek a perbeli kikötések részleges érvényességének megállapítására irányultak, rögzíti a másodfokú bíróság, hogy a Törvény rendelkezései egységes egészként kezelik az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses kikötéseket, illetve hogy a perbeli kikötések a fogyasztó számára is egységes rendelkezésként jelennek – és jelentek – meg, azaz az azokban felsorolt körülmények eredője, együttes hatása az egyoldalú szerződésmódosításra.

A szerződéses kikötések részleges érvényessége a Törvény 4. § (1) bekezdésében felállított konjunktív feltételrendszer szabálya szerint kizárólag az érthető, világos megfogalmazás, az átláthatóság, a felmondhatóság, a szimmetria és a tételeesség maradéktalan érvényesülése esetén, azaz akkor merülhetett volna fel, ha az ok-lista egyes elemei további értékelésével az objektivitás, a ténylegesség és arányosság követelményét kellett volna vizsgálni, amelyeknek egyes elemek

megfelelnek, míg mások nem. Az egyoldalú szerződésmódosítást megalapozó ok-lista egyes elemei érvénytelenségének megállapításával, a tisztességtelennek talált körülmények mellőzésével, kihagyásával felborulna a szabályozás együttes jelentkezése, amelyet a fogyasztó a szerződéskötéskor észlelt.

Irányadó a hazai és uniós joggyakorlat alapján, hogy a bíróság a szerződés módosításával, kiegészítésével nem orvosolhatja a kikötés tisztességtelenségét. Nincs arra mód, hogy a bíróság „pótolja” a felek akaratát, és a tisztességtelen megállapodás helyett új, a szerződési igazságosságot, jogegyenlőséget helyreállító kikötést konstruáljon, hogy egy korábban nem létező, új – tisztességes – szerződési feltételt alakítson ki, amelyre nem volt megállapodás, szerződéses akarat (2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 8. a) pontjának indokolása).

Semmiképpen nem vezethetett ezért eredményre a felperes az irányú kérelme a részleges érvénytelenség/érvényesség körében, ami a tisztességtelen tartalmat hordozó „így különösen” szövegrész mellőzésére vonatkozott a kikötésekből, hiszen emiatt a szövegrész miatt példálózó jellegű – nyitott – az ok-lista felsorolása, tisztességtelennek minősült a kikötés a tételes meghatározás elvének sérelme miatt (Törvény 4. § (1) bekezdés b) pont, 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 6. b) pont).

Helytálló a törvényszék következtetése arra, hogy a kereset tárgyát képező kikötések egészének tisztességtelenségét jelentette az átláthatóság, az egyértelmű és érthető megfogalmazás elveinek sérelme, ezért fel sem merült a részbeni érvényesség, a kikötéseken belüli részleges érvénytelenség lehetősége, a kikötések meghatározott, jól behatárolható és önállóan kezelhető érvényes része, illetve az érvénytelenségi ok nyilvánvalóan jól körülhatárolható jellege és a többi rendelkezésre, a szerződéses kikötés egészére való kihatásának hiányában.

A másodfokú bíróság rögzíti, hogy a Hitelezési Üzletszabályzat 2009. július 1-től hatályos 7.5. pontjával kapcsolatban sem volt eltérő következtetés levonható a fenti megállapításoktól, a 7. pontban foglalt szerződéses feltétel egészének tisztességtelensége miatt. Ezen kikötés a) pontja a szerződés alapján felszámított fix díjak, költségek inflációs ráta szerinti módosulására vonatkozik, a b.) pont a fogyasztónak ('adósnak') nyújtott szolgáltatás díjának, költségének, illetve a felperes által igénybe vett közreműködők által felszámított díjnak a megváltozásáról szól, de azzal, hogy a felperes – üzletpolitikai megfontolásból – jogosult kedvezőbb díj- és költségtelek alkalmazására, eltérve az automatikus díj- és költségváltozástól.

A kikötés tekintetében semmiképpen nem állapítható meg annak automatikus jellege, a felperes mérlegelési lehetőségének hiánya, de az sem, hogy a fogyasztó mely fizetési kötelezettségei tartoznak a rendelkezés hatálya alá. Sem nyelvtani értelmezéssel, sem a szabályozás rendszere alapján nem állapítható meg a rendelkezés egyértelmű és világos tartalma, kiszámítható és átlátható jellege a fogyasztó számára, figyelemmel arra is, hogy a Hitelezési Üzletszabályzat 7.2.c.) pontjában is szerepelt a fogyasztói árindex, valamint az adósnak nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatban a felperesnél felmerült, harmadik személyek által meghatározott költségek megjelölése az ok-listában (2009. november 1-től pedig az Általános Üzletszabályzat III/1.b.) és d.) pontjában is).

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján – kiegészített és pontosított indokolással – helybenhagyta.

A fellebbezés nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 239. §-a szerint alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján a másodfokú bíróság kötelezte a felperest az alperes ügyvédi munkadíjból álló másodfokú költsége megfizetésére, annak mértékét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (2)

bekezdése szerint a kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányban, a csatolt megbízási szerződésben megjelölt összeget mérsékelve állapította meg, azzal, hogy a költségátalány megállapításának nem volt helye az IM rendelet 2. § (1) bekezdés b) pontja, 4. § (1)-(2) bekezdései szerint.

Rögzíti végül, hogy az elsőfokú eljárásban lerótt többletilleték visszaigénylése tárgyában az elsőfokú bíróságnak kell rendelkeznie az Itv. 81. § (3) bekezdése szerint.

Budapest, 2015. év március hó 19. napján

Dr. Mika Ágnes s.k.
a tanács elnöke

Dr. Gáspár Mónika s.k.
előadó bíró

Dr. Kurucz Zsuzsánna s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:

bírósági tisztviselő